

საღიშეთვე

№26 სექტემბერი – ოქტომბერი, 2012 წელი

რელიგიურ-საზნაბათელ ებლთ უბნბალო

✎ ყურბანი ანუ მსხვერპლმენირვა განსხვავებული ხედვით

✎ რა არის რელიგია

✎ ქართველმა გოგონამ ისლამი მიიღო

✎ მუსლიმი სწავლულების წვლილი მეცნიერების განვითარებაში

“უეჭვლად, ჩვენ ვიბძეთ შენ
წყლიბაჲ, ქვესერი“ (მდინარე სამთისეში).
ილოცე შენი დიქრთისთვის და მას
დაუკლო შესაწიბი!..
(სურა ქევსერი, აიათი 1-2)

ბელაქციათის ფან

ძვირფასო მკითხველო!

უპირველესად მინდა სულითა და გულით ყველას მოგილოცოთ მოახლოებული ყურბან ბაირამი, რომელსაც მთელი ისლამური სამყარო 2012 წლის 25-26-27-28 ოქტომბერს აღინიშნავს. გისურვებთ, გქონოდეთ ურყევი რწმენა, იყოთ ღვთისმოსავეები, ჯანმრთელები და ბედნიერები. მჯერა, რომ ყველა ჩვენგანის უცვლელი მიზანი, უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების დამსახურება და უკეთილშობილესი მუჰამედ შუამავლის სიყვარულით გულების გაჯერებაა.

ასეთი დღესასწაულები ერთმანეთისადმი განაწყენებული პიროვნებების შერიგების ძირითადი საშუალებაა. ეს დღეები ადამიანების ერთმანეთზე მოფერების, მეგობრობის განმტკიცების, ნათესავების მონახულების, პატარების გახარების, მათი დასაჩუქრების, მოხუცების გულის მოგებისა და ღარიბების დაპურების საუკეთესო მომენტია.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სადღესასწაულო დღეებში, ყურადღებით უნდა მოვეკიდოთ სულიერ ძმოებას. იმ გულწრფელ ძმოებას, რომელიც არ მთავრდება ამქვეყნად და იგი საიქიოშიც სამარადისოდ გაგრძელდება. ჩვენი, როგორც ადამიანური, ასევე რელიგიური ვალია დავეხმაროთ და გაჭირვების დროს გვერდში ამოვუდგეთ სულიერ ძმას, მეზობელსა და ნათესავს. მათ მხარდაჭერა ვაგრძნობინოთ, მაშინ, როცა ისინი საჭიროებენ სულიერ, მორალურ თუ მატერიალურ დახმარებას. თუკი ყოველი ჩვენგანი გავაკეთებთ იმდენს, რისი ძალაც შეგვწევს, ეს საკმარისი აღმოჩნდება იმისათვის, რომ სიღუბნეში ჩავადინიშნოთ ოჯახმა ცხოვრების მინიმალური საშუალება მოიპოვოს. ასე გადავარჩენთ კიდევ ერთ სასონარკვეთილ და შეიძლება ითქვას იმედგაცრუებულ ოჯახს, რომელიც დაღუპვის ზღვარზე იმყოფება. სწორედ ასეთ დროს ერთმანეთისადმი გამოჩენილი ყურადღება, შექმნის იმის საფუძველს, რომ ურთიერთშორის გვეკონდეს იმდენად მჭიდრო და კეთილი დამოკიდებულება, როგორსაც ისლამი გვასწავლის. ამასთან ერთად ვიყოთ ურთიერთმიმტყეველნი, გვიყვარდეს და პატივს ვცემდეთ ერთმანეთს.

ჩვენ, ამა თუ იმ ღვთისმსახურებას ვასრულებთ იმ იმედით, რომ სანაცვლოს, როგორც ამქვეყნად ასევე საიქიოში დიადი გამჩენი მისი უსაზღვრო წყალობით გადაგვიხდის. ასე ვიქნებით მისი, ის საყვარელი მსახურები, რომლებსაც საიქიო სამარადისო ნეტარებას ჰპირდება. კარგად ვიცით, რომ უზენაეს ალლაჰს უყვარს, მორწმუნეები, მომთმენლები, ქველმოქმედები, ხელგაშლილები, აგრეთვე არ უყვარს, მჩაგვრელები, მფალგველები, ურწმუნოები და ისინი, ვინც ზღვარსგარდასულნი არიან. ყოველი ადამიანის მიერ შესრულებულ ღვთისმსახურებას საფუძვლად თან ახლავს დიად გამჩენთან დაახლოების სურვილი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ყურბანი, როგორც ლექსიკური მინშვნელობით, ასევე სულიერების თვალსაზრისით უზენაეს ალლაჰთან დაახლოებას ნიშნავს.

დაესწარიტ მრავალ ყურბან ბაირამს და იყავით იმედით აღსავსენი წუთიუსოფლისა და მომავალი საიქიო ცხოვრებისა.

ყურბანი ანუ მსხვერპლშეწირვა განსხვავებული სედეით

ზადტი შანთაძე

ქართველ მუსლიმთა საზოგადოების თავმჯდომარის მოადგილე

ყურბანი არაბული სიტყვაა და „დაახლოების საშუალებას“ ნიშნავს. ის, ზოგადად, უზენაეს ალლაჰთან დაახლოების საშუალებას წარმოადგენს.

რელიგიურ ტერმინოლოგიაში ყურბანი ჰქვია ცხოველს, რომელიც ღვთისმსახურების მიზნით, განსაზღვრული დროის ინტერვალში, გარკვეული პირობების დაცვით იკლება.

ცნობილია, რომ კაცობრიობის ისტორიაში, ყველა ზეციური რწმუნისთვის, ყურბანს, როგორც ღვთისმსახურებას, განსაკუთრებულ ადგილი ეკავა. მსხვერპლშეწირვა სხვადასხვა თავისებურებებით მეტნაკლებად იმ სარწმუნოებებშიც არის დამკვიდრებული, რომლებიც, გარკვეულწილად, რელიგიური ნიშნების მატარებელია.

ყურბნის სახეობები:

ისლამის დოქტრინაში ყურბანი წარ-

მოდგენილია სხვადასხვა ფორმით. მსხვერპლშეწირვა ძირითადად რელიგიური დღესასწაულის—ბაირამის დროს სრულდება, თუმცა ღვთისმსახურების მიზნით სხვა დროს დაკლული ყურბანიც ზოგადად ამ რელიგიური რიტუალის ნაწილია.

მსხვერპლშეწირვის ძირითადი სახეობებია:

ა – „ადჰა“ – ყურბან ბაირამზე დაკლული ყურბანი;

ბ – „ნაზირ“ – შეპირების შემდეგ დაკლული ყურბანი;

გ – ჰაჯობის დროს დაკლული ყურბანი;

დ – „ლაყიყა“— ახალშობილის შეძენის დროს დაკლული ყურბანი.

ე – „თატავვულ“ – ყურბნის დაკლა სურვილით.

აქ ჩამოთვლილი ყურბნის ყველა სახეობა დროის, ადგილის, გარემოების, ვალდე-

ბულებისა და სარგებლიანობის თვალსაზრისით, შეიძლება განსხვავებული იყოს.

ჩვენი ძირითადი თემა „ადჰა“, ანუ ყურბან-ბაირამის მსხვერპლშენიშვნაა. ამიტომ იქ, სადაც გამოყენებული იქნება სიტყვა „ყურბანი“ ან „მსხვერპლშენიშვნა“, იგულისხმება ყურბან-ბაირამის პერიოდი.

ყურბნისთვის რელიგიური პასუხისმგებლობა:

მსხვერპლშენიშვნა არის ღვთისმსახურება, რომელიც სრულდება იმ შემთხვევაში, როდესაც არსებობს ამის მატერიალური შესაძლებლობა. მის არსებობასთან დაკავშირებით ისლამის სწავლულები ერთხმად თანხმდებიან, მაგრამ განსხვავებული ხედვა გააჩნიათ მის რელიგიურ პასუხისმგებლობასთან მიმართებაში.

ზოგიერთი მკვლევარის აზრით ყურბანი, როგორც ღვთისმსახურების ერთ-ერთი ფორმა, წარმოადგენს უპირველეს პასუხისმგებლობას, რაც ფარცად არის დაკანონებული. ხოლო ზოგს მიაჩნია, რომ ის არის ვაჯიბი (ჰანეფის მოძღვრების შესაბამისად), რაც ფარცისგან მცირედ განსხვავდება.

პასუხისმგებლობის მკაფიოდ გასარკვევად საჭიროა, ეტაპობრივად მოვიძიოთ ყურანისა და სუუნეთის განმარტებები, რომლებიც ურყევ აზრს ჩამოგვიყალიბებს.

ა – ყურბანი წმინდა ყურანში:

წმინდა ყურანში, სხვადასხვა კონტექსტით, ყურბანი რამდენჯერმე არის მოხსენიებული. შეიძლება ითქვას, რომ თითქმის ყველა აიათი, რომელიც ყურბანზე საუბრობს, პირდაპირ ან ირიბად წმინდა იბრაჰიმს – სალლალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – უკავშირდება.

ხოლო ზოგიერთ აიათში (მაგალითად, „მაიდე“ 5/27, „იმრან“ 3/183, „აჰყაფ“ 46/28) სიტყვა ყურბანი ნიშნავს არა მსხვერპლშენიშვნას, არამედ ალლაჰთან დაახლოების საშუალებას.

სურებში „საფფათ“, „ჰაჯ“, „ენლამ“, „მაიდა“, „ბაყარა“, „ფათიჰა“ და „ქევსერი“ საუბარია უშუალოდ იმ ყურბანზე, რომელიც ჩვენს მთავარ თემას წარმოადგენს. აღნიშნული სურების ნაწილი მოგვითხრობს ჰაჯების მიერ დაკლულ ყურბანზე, ნაწილი

კი სადღესასწაულო ყურბანზე.

სურა „საფფათი“ წმინდა იბრაჰიმის – სალლალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – ცხოვრებიდან ვრცლად ასახავს იმ ეპიზოდს, რომელიც უკავშირდება ყურბნის ადრეულ და თანამედროვე წესს. აქედან ვიგებთ, რომ მას შემდეგ, რაც წმინდა იბრაჰიმმა ღმერთს ლოცვა-ვედრებით მიმართა, მას ვაჟი, „ის-მაილი“ შეეძინა. როდესაც ბავშვმა იმ ასაკს მიაღწია, როცა მამასთან ერთად თამაში შეეძლო, წმინდა იბრაჰიმმა – სალლალლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – ნახა სიზმარი, სადაც შვილს მსხვერპლად სწირავდა. მამამ შვილს სიზმარი მოუყვა და მისი ახსნა სთხოვა. „...მამიკო! შეასრულე ის, რაც გებრძანა, ალლაჰის ნებით მომთმენთაგანს მიხილავ“, – უთხრა შვილმა. ეს საკითხი სურაში მომდევნო აიათებით ასეა აღწერილი: „მამა-შვილმა ალლაჰის ნებას რომ დაემორჩილნენ და ის (შვილი დასაკლავად) პირველ დაანვინა, ჩვენ დავსძახეთ: „იბრაჰიმ! შენ სიზმარი უკვე აღასრულე, ჩვენ ასე გადავუხდით სიკეთის მსურველებს. ეს ცხადყოფა ნამდვილი გამოცდაა. მას შვილი ძღვევამოსილი ყურბნით შევუნაცვლეთ. და დავუტოვეთ მის შესახებ მომდევნო თაობას. სალამი იბრაჰიმს. ჩვენ ასე გადავუხდით სიკეთის მსურველებს. ის ნამდვილი მორწმუნე ღვთისმსახურია. ჩვენ მას ვახარეთ ისჰაკი, შუამავლად გულკეთილთაგან.“ (საფფათ 100 – 112)

ამ აიათებში არის რამდენიმე მნიშვნელოვანი მინიშნება, რომელთა დაკონკრეტება, ვფიქრობთ, რომ საინტერესოა:

პირველი: შვილის პასუხი: „...მამიკო! შეასრულე ის რაც გებრძანა“ – მიუთითებს იმაზე, რომ წმინდა იბრაჰიმის – სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – ეს ხილვა არის არა ბუნებრივი სიზმარი, არამედ ზეშთაგონება ანუ ვაჰი.

მეორე: მიუხედავად იმისა, რომ წმინდა იბრაჰიმს – სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – შვილი არ დაუკლავს და ის მხოლოდ დასაკლავად დაანვინა, ეს არ ნიშნავს სიზმარში მიღებული ბრძანების შეუსრულებლობას, რადგან ნანახ სიზმარში მას შვილი მსხვერპლად კი არ შეუწირავს, არამედ ამის გაკეთებას აპირებდა. ამ აიათების მიხედვით არ შეიძლება დავასკვნათ, რომ

ისლამის დოქტრინაში ყურბანი წარმოდგენილია სხვადასხვა ფორმით. მსხვერ-
პლშენიერვა ძირითადად რელიგიური დღესასწაულის-ბაირამის დროს სრულდება,
თუმცა ღვთისმსახურების მიზნით სხვა დროს დაკლული ყურბანიც ზოგადად ამ
რელიგიური რიტუალის ნაწილია.

თითქოს, ადრეული შარიათის ანუ რელიგი-
ური კანონმდებლობის მიხედვით, შვილის
ყურბნად შეწირვა ხდებოდა. ასეთი რამ არც
ერთ ზეციურ რჯულთან შესაბამისობაში არ
მოდის.

მესამე: ეს ფაქტი წმინდა იბრაჰიმისთვის
– სელელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – არის
გამოცდის ბოლო მომენტი, რითაც მისი
სიკეთისკენ ლტოლვა (იჰსანი) ისაზღვრება.
სიზმარში ნაბრძანების სისრულეში მოყ-
ვანა დასტურია იმისა, რომ წმინდა იბრა-
ჰიმმა – სელელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ
– სიკეთისადმი ლტოლვის გამოცდა წარ-
მატებით გაიარა.

მეოთხე: ჩვენ სიტყვა „მუჰსინს“ ვთარგ-
მნით, როგორც სიკეთისადმი მიდრეკილ
ადამიანს, რაც ამ სიტყვის მნიშვნელობას
ნაწილობრივ შეესაბამება. მუჰსინი ფართო
მცნებაა და მისი განმარტება ასე შეიძლება:
გონივრული ნაბიჯის გადადგმა კონკრეტ-
ული საკითხის მისი ძირფესვიანად გაცნო-
ბის შემდეგ. როგორც ჯიბრილის ჰადისშია
განმარტებული: „იჰსანი ჰქვია სიკეთეს,
რომელსაც ისე აკეთებ, თითქოს, ალლაჰს
ხედავ.“

მაშასადამე, წმინდა იბრაჰიმი – სელ-
ლელაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – როგორც
მუჰსინი, მზადაა მსხვერპლშენიერვის რიტ-
უალის შესასრულებლად. თვითონ ყურბნის
დამკველმაც, ამ რიტუალით, ყველაფერი
უნდა გააკეთოს იმისათვის, რომ „მუჰსინი“
გახდეს ან სიკეთისაკენ ლტოლვა გაუჩ-
ნდეს.

მსხვერპლშენიერვის ეს თავისებურება
საინტერესოა სურა „ენამის“ 162-ე აიათის
მიხედვითაც, რომლის წაკითხვა სასურ-
ველია ყურბნის დაკვლის დროს: „უთხ-
არი: სამყაროთა ღმერთის ალაჰისთვისაა
ჩემი ნამაზი, ყურბანიც, სიცოცხლეცა და
სიკვდილიც.“

სურებში „მაიდე“ და „ჰაჯი“ აღწერილ-
ია ღვთისმსახურების ის მხარე, რომელიც

ყურბანს ეხება და განიხილება, როგორც
„შალაირილაჰი“ ანუ ალლაჰის სიდიადის
ნიშნები. მას განსაკუთრებული მზრუნ-
ველობა და სიფაქიზე სჭირდება.

მსხვერპლად შესანიერი ცხოველების
ნაწილს არაბულად „ბეჰიმეთულ – ენლამი“
(ოთხფეხა ცხოველები) ეწოდება და მათ
განეკუთვნება ბალახისმჭამელი ისეთი შინ-
აური ცხოველები, როგორებიცაა ძროხა,
კამეჩი, აქლემი, ცხვარი და თხა.

წმინდა ყურანის ის აიათები, რომლებიც
ყურბანთანაა დაკავშირებული (ჰაჯ 28, 36),
საყურადღებოა იმით, რომ დაკლული ყურ-
ბანი მიზნობრივად უნდა იქნეს გამოყენებ-
ული. ამ აიათებში ყურბნით სარგებლობის
ნებართვა ბრძანების სახითაა მოცემული
და დაკლული ცხოველის ხორცის საკვებში
გამოყენების უფლება ეძლევა მეპატრონეს,
ლარიბ-ლატაკს და მას, ვინც, მოკრძალების
გამო, საკუთარ სიდუხჭირეს ვერ ავლენს.

**ყურბანი ალლაჰის შუამავლის სუნნეთის
მიხედვით:**

ყურბნის შესახებ გადმოცემული ჰად-
ისების ერთობლივი განხილვა საშუალებას
გვაძლევს, ისინი შემდეგნაირად დავყოთ:

ა – ჰადისები, რომლებიც კრძალავს ის-
ლამისა და ყურბნის შეუსაბამო ჩვეულე-
ბებს.

ამ ჯგუფში შემავალი ჰადისების ნაწილი
სასტიკად კრძალავს ცხოველთა დაკლას
ალლაჰის სახელის ხსენების გარეშე (მუს-
ლიმ, 1978); ხოლო ნაწილი იმ ცხოველების
დაკლას, რომლებიც დაუშვებელია (ბუხარი,
ლაყიყა, 3, 4; მუსლიმ 1976).

ბ – ყურბნის დაკლის შესახებ არსებული
ჰადისები, რომლებსაც ყოველწლიურად
ალლაჰის შუამავალი გადმოგვცემდა.

ჰადისთა კრებულებში საუბარია იმაზე,
რომ, ჰიჯრით მეორე წელს, მას შემდეგ, რაც
ყურბნის დაკლა სავალდებულო გახდა, ალ-
ლაჰის შუამავალი, გარდაცვალებამდე, ამ

რელიგიურ ღვთისმსახურებას ასრულებდა (თირმიზი, ედაჰი, 11).

გ – ჰადისები, რომლებიც ყურბნის დაკლას ავალდებულებს ყველა იმ პიროვნებას, ვისაც მატერიალური შესაძლებლობა გააჩნია:

არსებობს მრავალი გადმოცემა, რომლის მიხედვითაც ალლაჰის შუამავალი ყურბნის დაკლას უბრძანებს ყველა იმ პიროვნებას, რომელსაც ამისთვის საკმარისი მატერიალური შესაძლებლობა გააჩნია. ამ ჰადისების ნაწილი ყურბნის დამკლელის ღირსებებზე მიუთითებს, ხოლო ნაწილი კიცხავს მათ, რომლებიც, მატერიალური შესაძლებლობის მიუხედავად, ყურბანს არ კლავენ.

ერთ-ერთ ჰადისში ალლაჰის შუამავალი – სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – ყურბნის დაკლის მადღზე საუბრობს და ამბობს: „ყურბან-ბაირამის დღეს ალლაჰისთვის ყველაზე მოსაწონი საქმე ყურბნის დაკლაა“. (თირმიზი, ედაჰი, 1)

მატერიალური შესაძლებლობის მიუხედავად, ვინც ყურბანს არ კლავს, მათ შესახებ ალლაჰის შუამავალი – სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – ბრძანებს: „ჩვენს მესჯიდებს არ გაეკაროს ის, ვისაც მატერიალური შესაძლებლობა აქვს და ყურბანს არ კლავს.“ (იბნი მაჯა, ედაჰი, 2)

დ – ჰადისები, რომლებიც ყურბნის დაკლას ავალდებულებს მატერიალური შესაძლებლობის მქონე ყოველ ოჯახს:

ალლაჰის შუამავალი ბრძანებს: „ადა-მიანებო, ყოველ შეძლებისუნარიან ოჯახს, ყოველწლიურად, ყურბნის დაკლა ევალება!“ (თირმიზი, ედაჰი, 18; იბნი მაჯა, ედაჰი, 2)

ე – ყურბნის დაკლის დროის შესახებ არსებული ჰადისები:

არსებობს გადმოცემები, რომელთა მიხედვითაც ალლაჰის შუამავალი – სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – ბაირამის ნამაზამდე ყურბნის დაკლას კრძალავს და ამბობს, რომ ის, ვინც ამას გააკეთებს, ვალდებულია, ყურბანი ხელახლად დაკლას. (მუვატტა, დაჰაია, 4 – 5; მუსლიმ 1960 – 62)

ვ – ჰადისები, რომლებიც აღწერს ყურბნად შესაწირ ცხოველს:

ამ ჰადისების ნაწილი საუბრობს საყურბნე ცხოველების აყიყაზე (მუსლიმ, 1963); ხოლო ნაწილი კი მათ ჯანმრთელობასა და იმ ფიზიკურ ნაკლზე, რის გამოც მათი შეწირვა არ შეიძლება. (მუვატტა, დაჰაია, 1 – 2)

ზ – ჰადისები ყურბნის ხორცის სარგებლობლიანობაზე:

ამ ჰადისების ძირითადი ნაწილი მიუთითებს, რომ შესაძლებელია ყურბნის ხორცის დაგემოვნება, მისით გამასპინძლება, შენახვა და დანაწილება. ზოგიერთი ჰადისის თანახმად, ადრეულ პერიოდში ალლაჰის შუამავალი – სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – ყურბნის ხორცის შენახვას სამ დღეზე მეტ ხანს მიზანშეუწონლად თვლიდა, ხოლო მოგვიანებით ეს აკრძალვა გააუქმა. როგორც თავად ალლაჰის შუამავალი – სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ – გვისჩნის, ამის მიზეზი გახდა ის, რომ მისგან სარგებელი მიეღოთ იმ პერიოდისათვის მედინაში იძულებით ჩასულ გაჭირვებულებსაც. (მუვატტა, დაჰაია, 6 – 8; მუსლიმ 1971 – 77)

ვინაიდან ყურბნის დაკვლა ღვთისმსახურების მატერიალური ფორმაა, აიათებსა და ჰადისებზე დაყრდნობით, ისლამის სწავლულები ამბობენ, რომ არ შეიძლება დაკლული ყურბნის ხორცის გაყიდვა და თუ ასეთი რამ უნებლიედ მოხდება, აუცილებელია, აღებული ფულის გაღება მონყალების სახით. გამომდინარე აქედან, დაუშვებელია ყურბნის ხორცის და ტყავის გაყიდვა მატერიალური სარგებლობის მიღების მიზნით.

ჰანეფისა და შააფის მოძღვრების მიხედვით, ერთი თხა ან ცხვარი ყურბნად მხოლოდ ერთმა ადამიანმა შეიძლება შეწიროს, ხოლო აქლემის, კამეჩისა და ძროხის ყურბნად დაკვლა შვიდ ადამიანს შეუძლია.

და ბოლოს, მან, ვისაც მატერიალური შესაძლებლობა აქვს, ყურბანი აუცილებლად უნდას დაკლას, რათა ალლაჰის წინაშე მოტყუებული, შერცხვენილი და დამნუხრებული არ წარსდგეს. ■

ტა აზის ტელოგია

საზოგადოება შედგება ინდივიდებისგან, რომლებსაც ესაჭიროებათ ნორმები, რომლებიც მათ ერთმანეთის იურიდიული და ეთიკური უფლებების დაცვას ავალეს, ასევე პიროვნებას ღვთისნიერი და ზნეობრივი ქმედებების შესრულებისკენ უბიძგებს. რელიგია არის კანონთა ფორმირების ინსტიტუტი, რომელიც უზრუნველყოფს საზოგადოებაში ერთობის, მშვიდობის, თანხმობის, სამართლიანობისა და მორალის არსებობას.

სიტყვის —„რელიგია“ ლექსიკური მნიშვნელობა საკუთარ თავში მოიცავს ისეთ მცნებებს, როგორებიცაა, წესები, ტრადიციები, მეთოდები, დებულებები გზა, რომელსაც მისდევნ. რელიგია ასევე შეიძლება განვსაზღვროთ, როგორც რიტუალების ერთობლიობა, რომლებიც დაფუძნებულია განსაზღვრულ შეხედულებებზე.

ისლამის თვალსაზრისით, რელიგია არის ადამიანების ცხოვრების წესის მოსაწესრიგებლად, ერთადერთი ღმერთის მიერ დადგენილი რწმენა, რომელიც გვაძლევს ცოდნას ადამიანის გაჩენის მიზნისა და იდუმალი აზრის, ასევე გამჩენისადმი თავყანისცემის შესრულების მეთოდების შესახებ. ეს რწმენა კაცობრიობას საშუალებას აძლევს, მოიპოვოს ბედნიერება როგორც მიწიერ, ასევე მარადიულ ცხოვრებაში. ის გონიერ ადამიანებს მიმართავს მაღალზნეობრივი, ღვთისნიერი საქმეების შესრულებისკენ. რელიგია, ასევე, არის ღვთიური კანონი, რომელიც ადამიანებზე გამჩენის მიერ მისივე შუამავლების მეშვეობით არის გადაცემული.

რელიგიის ამ განსაზღვრებაში არსებობს მთელი რიგი, აშკარა თავისებურებები.

რელიგია წესდება უზენაესი ალლაჰის მიერ. მის გარდა არავის აქვს უფლებამოსილება შეცვალოს ან გააუქმოს რელიგიური ბრძანებულებები. შუამავლებსაც კი არ აქვთ უფლება, თავიანთი ინიციატივით, მას რაიმე დაამატონ. მათ საკუთარ თემებთან მხოლოდ უზენაესი ალლაჰის ბრძანებები და აკრძალვები მიაქვთ.

რელიგია ადამიანს იდუმალის, სამ-

ყაროში მისი მოვლენის საიდუმლო არსის შესახებ ცოდნას აძლევს, აცნობს მას მოვალეობებს სხვა გაჩენილებთან მიმართებაში. ადამიანი უმიზნოდ არ გაჩენილა. მისი გაჩენის სიბრძნისა და დაფარული მიზნის შესახებ წმინდა ყურანის ერთ-ერთ აიათში ნაბრძანებია:

„და მე არ გამიჩენია ჯინები და ადამიანები, თუ არა ჩემდამი თავყანისცემისთვის“. (სურა ზარიათი, აიათი 56)

რელიგია ადამიანებს ბედნიერებისა და ჭეშმარიტების შემეცნებისკენ მიმავალ გზას უჩვენებს. ის ადამიანებს მიმართავს კეთილი, ღვთისნიერი საქმეების შესრულებისკენ. აწესრიგებს რა ადამიანთა ცხოვრებას მიწიერ სამყაროში, ის უზრუნველყოფს მათ ბედნიერებას მომავალ, მარადიულ ცხოვრებაშიც.

რადგანაც რელიგია არის ადამიანებამდე შუამავალთა მიერ მიტანილი კანონთა კრებული, ის ღვთიურ ზემოთაგონებებს ეყრდნობა.

ასეთ შემთხვევაში, თვით ადამიანთა მიერ შეცვლილი და დამახინჯებული რელიგიები, რომლებიც არ არის დამყარებული ღვთიურ ზემოთაგონებებზე და შესაბამისად, არ მოაქვთ ბედნიერება და სულიერი ნონასწორობა, არც ამქვეყანაზე და არც საიქიოში, ისლამში ჭეშმარიტ (სწორ) რელიგიებად არ არის აღიარებული.

რელიგიური გრძნობის არსებობა და ადამიანის მოთხოვნილება რელიგიაზე.

ადამიანის რელიგიური გრძნობა წარმოადგენს თანდაყოლილ თვისებას, გაჩენის მომენტში მის ბუნებაში ჩადებული და არა მოგვიანებით შეძენილს. ამიტომ

თითოეული ადამიანისთვის დამახასიათებელია ღმერთის რწმენა და გამჩენისადმი თაყვანისცემის სურვილი. კაცობრიობის მთელი ისტორიის მანძილზე, ნებისმიერ დროსა და ეპოქაში, ეს გრძნობა ადამიანს რომელიმე რელიგიასთან აკავშირებდა, იქნებოდა ის ჭეშმარიტი თუ მცდარი.

უზენაესი ალლაჰი, მის მიერ გაჩენილ ადამიანში რელიგიური გრძნობის ჩანასახის არსებობის შესახებ წმინდა ყურანში ბრძანებს: **„მაშ, მოაქციე შენი სახე ერთმორწმუნე სარწმუნოებისკენ, ალლაჰმა ასეთი თვისება თანდაყოლა ადამიანს დაბადებიდანვე. ალლაჰის გაჩენილს შეცვლა არ უნერია. ეს არის ჭეშმარიტი რელიგია, მაგრამ ადამიანთა უმრავლესობა არ უწყია“** (სურა რუმი აიათი 30)

ამის შესახებაა ნათქვამი წმინდა შუამავლის ერთ-ერთ ჰადისშიც: **„ამ ქვეყანაზე მოვლენილი, ყოველი ბავშვი ისლამური ბუნებისაა“**. (ბუხარი „ჯანაიზი“, 80; მუსლიმი „ყადერი“, 22-23)

გარდა ამისა, ზოგიერთი სოციოლოგისა და რელიგათმცოდნის მიერ ჩატარებული გამოკვლევები ადამიანთა თანდაყოლილ რელიგიურობას ამტკიცებს.

თუმცა ადამიანებს ერთადერთი ღმერთის ყოველთვის არ სჯეროდათ, ვინაიდან ისინი დროდადრო სწორი გზიდან გადადიოდნენ. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, გამჩენის რწმენისკენ და მისადმი თაყვანისცემისკენ სწრაფვა მათში ყოველთვის იყო. ამგვარად, ადამიანის მიჯაჭვულობა რომელიმე რელიგიისადმი, თუნდაც პრიმიტიულისა და მცდარისადმი, ააშკარავებს მასში თანდაყოლილი რწმენის არსებობას. რწმენა არის როგორც ცალკეული ადამიანის, ასევე მთელი საზოგადოების არსებითი და აუცილებელი მოთხოვნილება.

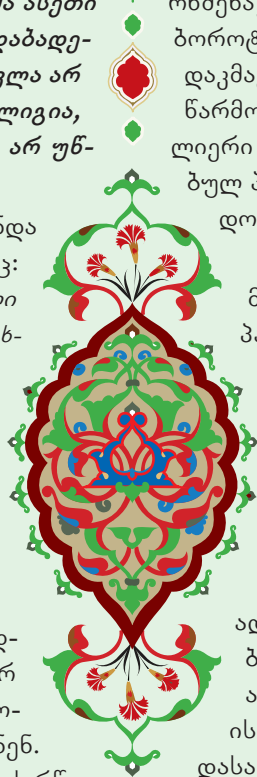
რადგანაც რწმენა ადამიანში თანდაყოლილია, მის დასაკმაყოფილებლად, ასევე სულიერი წონასწორობისა და სიმშვიდის მოსაპოვებლად, მასში არსებობს მოთხოვნილება რელიგიაზე. სულიერი სიყრარეის შევსება არც მეცნიერებას, არც

კულტურას და არც ხელოვნებას არ შეუძლია. ამის გაკეთება მხოლოდ რელიგიას ძალუძს.

ადამიანი შედგება სხეულისა და სულისგან, რომლებიც ისევე განუყოფელია, როგორც ძვლები ხორცისგან. იმის მსგავსად, როგორც სხეულს საკვები ესაჭიროება და აქვს სხვა ფიზიკური მოთხოვნილებები, სულს გააჩნია განსაკუთრებული, მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი მოთხოვნილებები, რომელთაგანაც მთავარია რწმენა, რომელიც მას იცავს ყოველგვარი ბოროტებისგან. თუ ეს მოთხოვნილება დაკმაყოფილებული არ იქნება, შეიძლება წარმოიქმნას ძნელად განკურნებადი სულიერი წყლულები, როგორც ცალკე ადამიანზე, ასევე მთელ საზოგადოებაში.

იმ მომენტიდან, როდესაც ადამიანი იწყებს განსჯას, ის ეძებს პასუხებს მთელ რიგ კითხვებზე: „საიდან მოვედი?“ „საით მივდივარ?“ „რა მომელის სიკვდილის შემდეგ?“ „ვინ გამაჩინა?“ „რისთვის ვარ გაჩენილი?“ „როგორია გამჩენის თავისებურებები?“ „რას წარმოადგენს მეტაფიზიკური სამყარო?“ ხშირად ადამიანს ამ კითხვებზე დამოუკიდებელი პასუხის გაცემა არ შეუძლია, ან თავისი პასუხებით მხოლოდ თავის ტეხვა უხდება. აი, მაშინ მასთან დასახმარებლად რელიგია მიდის და პასუხს აძლევს ამ და მსგავსი ტიპის სხვა კითხვებზე.

გარდა ამისა, რელიგია აუცილებელია იმისათვის, რათა უზრუნველყოს ნესრიგი საზოგადოებაში. საზოგადოება შედგება ინდივიდებისგან, რომლებსაც ესაჭიროებათ ნორმები, რომლებიც მათ ერთმანეთის იურიდიული და ეთიკური უფლებების დაცვას ავალებს, ასევე პიროვნებას ღვთისნიერი და ზნეობრივი ქმედებების შესრულებისკენ უბიძგებს. რელიგია არის კანონთა ფორმირების ინსტიტუტი, რომელიც უზრუნველყოფს საზოგადოებაში ერთობის, მშვიდობის, თანხმობის, სამართლიანობისა და მორალის არსებობას. პიროვნების სულიერი რეგრესი, ანარქია

არის მოვლენები, რომლებიც შეიმჩნევა რელიგიის საფუძვლებისგან დაშორებულ საზოგადოებაში.

რწმენის დოგმატიკის ადგილი რელიგიაში

რწმენის დოგმატიკა შეადგენს რელიგიის საფუძველს. დაწყებული პირველი ადამიანისა და შუამავლის ადამისგან, წმინდა მუჰამედამდე ეს საფუძველი—რწმენის ბურჯი—უცვლელი რჩებოდა. შუამავალთა მიერ ადამიანებამდე მოტანილი, პრაქტიკული და მორალურ-ეთიკური დებულებები (შარიათი), დროდადრო უზენაესი ალლაჰის მიერ გაკეთებულ ცვლილებებს ექვემდებარებოდა. პრაქტიკულ დებულებათაგან ზოგიერთი ძალას კარგავდა და უქმდებოდა, ხოლო ზოგიერთის დამატება უზენაესი ალლაჰის მომდევნო შუამავლების მიერ ხდებოდა, თუმცა რწმენის დოგმატიკაში ასეთი სახის ცვლილებები არასდროს ხდებოდა, არაფერი უქმდებოდა და იცვლებოდა.

ადამის შუამავლობის პერიოდის დამთავრებისთანავე, ადამიანები ჭეშმარიტ გზას აცდნენ, ერთდმერთიანობის რელიგიას დაშორდნენ და დაიწყეს თავყვანისცემა ბუნებრივი მოვლენების, ვარსკვლავების, სულების, კერპებისა და ადამიანების მიმართაც კი. სწორედ, ასეთ პერიოდში მოაგვლინა უზენაესმა ალლაჰმა შუამავალთაგან ერთ-ერთი იმისათვის, რომ ადამიანები ერთადერთი ღმერთის რწმენისკენ მოებრუნებინა და ისინი შეცდომებისა და დაბნეულობისგან გაეთავისუფლებინა. მოვლენილ შუამავალთაგან თითოეულის რწმენა, არსით, ერთმანეთისგან არ განსხვავდებოდა. აი, რას აცხადებს წმინდა ყურანი ამასთან დაკავშირებით:

„დააკანონა თქვენთვის სარწმუნოებაში, რაც უბრძანა ნუჰს და რომელიც ზეშთაგაგონეთ შენ, რაც ვუბრძანეთ იბრაჰიმს, მუსას და ლისას: „რომ დაიცავით სარწმუნოება და არ დაიყოთ მასთან მიმართებაში“. მძიმეა კერპთაყვანისმცემლებისთვის იგი, რისკენაც შენ მოუწოდებ. ალლაჰი გამოარჩევს იმისკენ, ინებებს ვისაც და ჭეშმარიტებას აზიარებს, ვინც მიიქცევა მისკენ.“ (შურა, 42/13)

აიათში ნახსენები „რელიგია“, რომელიც ალლაჰის მიერ წინა

რელიგია წესდება უზენაესი ალლაჰის მიერ. მის გარდა არავის აქვს უფლებამოსილება, შეცვალოს ან გააუქმოს რელიგიური ბრძანებულებები. შუამავლებსაც კი არ აქვთ უფლება, თავიანთი ინიციატივით, მას რაიმე დაამატონ. მათ საკუთარ თემებთან მხოლოდ უზენაესი ალლაჰის ბრძანებები და აკრძალვები მიაქვთ.

შუამავლებსა და წმინდამუჰამედზეა ზეგარდმოვლენილი, არის რწმენის ბურჯები, ანუ რწმენის დოგმატიკა და არა რიტუალური პრაქტიკა, ისეთი, როგორიცაა მარხვა, ნამაზი, მათრობელა სასმელების მოხმარების აკრძალვა და სხვა, რომლებიც წარმოადგენს ქმედებებს და რელიგიის მომდევნო ნორმებს (რწმენის დოგმატიკის შემდეგ).

ამგვარად, უზენაესი ალლაჰი გვიხსნის, რომ მან ზეგარდმოავლინა თავისი შარიათი ყველა თემისთვის, მათი სულიერი, სოციალური და ინტელექტუალური ღონის შესაბამისად. მაგრამ თითოეულ შარიათში რწმენის დოგმატიკა—ალლაჰის არსებობისა და მისი ერთადერთობის, ანგელოზების, წმინდა წიგნების, შუამავლების, განკითხვის დღისა და ბედისწერის რწმენა—უცვლელი რჩებოდა.

მოკლედ რომ ვთქვათ, „ზეციურ“ რელიგიაში, რომელსაც ღვთიური წარმომავლობა აქვს, საუბარი არ შეიძლება მიდიოდეს რწმენის დოგმატიკის რაიმე ცვლილებაზე ან გაუქმებაზე. შუამავალთაგან თითოეულს საკუთარ თემამდე რაიმე ცვლილებების გარეშე, ერთი და იგივე რწმენის დოგმატიკა მიჰქონდა. ■

 გულა გოგიტიძე

ტქმუნა და მუდნიერება

სანამ საუბრის ძირითად თემას შევხებოდეთ, მინდა აღვნიშნო ის გარემოება, თუ რაოდენ მნიშვნელოვანია ადამიანის გაჩენის არსი. ადამიანის გაჩენის უმთავრესი მიზანი იყო, არის და იქნება ის, რომ მან ცნოს თავისი გამჩენი და შესაბამისად, მოკრძალებული ღვთისმსახურება შეასრულოს. ამისათვის არ აქვს მნიშვნელობა დროს, ადგილსა და გარემოებას. მხოლოდ გამოუვალი ვითარების შემთხვევაში ადამიანს ეძლევა იმის საშუალება, რომ ესა თუ ის ღვთისმსახურება ან შეამციროს და ისე შეასრულოს, ან კიდევ გადაავადოს არსებული მდგომარეობის დასრულებამდე. გამომდინარე აქედან, პიროვნებისთვის არავის მიუცია იმის უფლება, რომ რომელიმე ღვთიური კანონი, თავისი სურვილსამებრ, მოირგოს. პირიქით, ინდივიდმა ნებისმიერი საქმე ისე უნდა დაგეგმოს და გადაწყვეტილება ისე უნდა შემუშაოს, რომ ღვთისმსახურების შესრულებაში ხელი არ შეეშალოს. არსებობენ ადამიანები, რომლებიც ამტკიცებენ, რომ რელიგიის გარკვეული დოგმები ისტორიულია და მათი ძალაში არსებობის დრო განსაზღვრული იყო, ამიტომ, გამომდინარე აქედან, დღეს ცხოვრება უფრო ცივილიზებულია და შესაბამისად ზოგიერთმა რელი-

გიურმა დოგმამ ძალა დაკარგაო. აქ ზოგადად საუბარია ქალის თავსაფარზე, მის უფლებებსა და ჩაცმულობის სტილზე. არა, ეს ნამდვილად არ არის ასე, ვინაიდან წმინდა ყურანის დოგმები ყოველი საუკუნისა და დროისთვის არსებობს და იგი ქვეყნიერების დასასრულამდე შეინარჩუნებს თავის სრულფასოვან ძალას. გარდა ამისა არიან ისეთებიც, რომ ამა თუ იმ აკრძალულის რაოდენობაზე საუბრობენ. მაგალითად, ალკოჰოლური სასმელი იმდენი დალიე, რომ არავის შეაგინო და ასე ცოდვაში არ ჩაგეთვლებათ. საინტერესოა, საიდან მიიღო ამ ხალხმა ეს ნებართვა? მსგავსი სიტყვები მხოლოდ პიროვნების შეთხზულია და მეტი არაფერი. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ წმინდა ყურანის ერთი, რომელიმე აიათის უარყოფაც კი ურწმუნოებაში ჩავარდნის ტოლფასია, რაც პიროვნებას, როგორც ამქვეყნად, ასევე საიქიოშიც ცუდის მეტს არაფერს მოუტანს. იმ შემთხვევაში თუკი ადამიანი ცოდვის ჩადენას სისტემატურად აგრძელებს, ის მაინც გააკეთოს, რომ ჰარამი ჰალალად არ მიიჩნიოს.

კიდევ ერთი სავალალო საკითხი, რაც საზოგადოებაში ძალიან არის გავრცელებული, შემდეგია: ზოგოერთი ადამიანი

არასოდეს უნდა დავივიწყოთ, რომ ღმერთის ბრძანება სრულიად კაცობრიობას ეხება და არა საზოგადოების რომელიმე ფენას.

აღსანიშნავია, რომ უზენაესი ალლაჰის მორჩილებისგან შორს მდგომი ადამიანი, ყველაზე მეტად მაშინ არის გაუბედურებული, შეშინებული და უიმედო, როდესაც ხანდაზმულობის ასაკს მიაღწევს.

ამბობს: „მე არ ვასრულებ ღვთისმსახურებებს, არ ვლოცულობ, არ ვმარხულობ, მაგრამ გული სუფთა მაქვს და ლოცვის ზოგიერთ შემსრულებელს ვჯობივარ“. ასეთ პიროვნებას დავეთანხმები იმაში, რომ ადამიანის გულის სისუფთავე ძალიან მნიშვნელოვანია და შესაბამისად მას აქვს საბაბი ილაპარაკოს. თუმცა საკითხავია ის, თუ როგორ შეუძლია ინდივიდს საკუთარი გულის სისუფთავის შეფასება მაშინ, როცა სრულიად არ უწყის, თუ რა არის ნამდვილი სისუფთავე. მაშინ, როცა არ განერიდები ჭორობას, ტკივილს აყენებ ადამიანებს, ყურადღებას არ აქცევ ალაღსა და ჰარამს, არ განერიდები ადამიანის უფლებების შელახვას, მშვიდად ითვისებ სხვის კუთვნილ ლუკმას, უზენაესი ალლაჰის მიერ აკრძალულს, დაუფიქრებლად ნებადართულად აცხადებ და მის ბრძანებებს უმნიშვნელოდ მიიჩნევ, არ გაქვს უფლება შენი გულის სინმინდში იყო დარწმუნებული. ყოველთვის უნდა ვიცოდეთ, რომ ადამიანი ცოდვის ჩადენისგან დაზღვეული არ არის და ნებისმიერ დროს არსებობს იმის დიდი ალბათობა, რომ პიროვნებამ შესცოდოს, იმის მიუხედავად არის თუ არა ის დიადი გამჩენის ბრძანებების შემსრულებელი. არასოდეს უნდა დავივიწყოთ, რომ ღმერთის ბრძანება სრულიად კაცობრიობას ეხება და არა საზოგადოების რომელიმე ფენას. არსად წერია, რომ ვისაც გული სუფთა აქვს, მან ნამაზი, მარხვა, ჰაჯობა და სხვა მსგავსი ბრძანებები არ უნდა შეასრულოს. აღნიშნული ბრძანების შეუსრულებლობაზე პასუხისმგებლობა

ყველას მოეთხოვება. ნმინდა ყურანში ნათქვამია: *„უთხარი: „ჭეშმარიტად, ალლაჰს ჰმორჩილებდეთ და მის შუამავალს!“ თუ პირს იბრუნებთ, ის პასუხს აგებს იმაზე, რაც მან იტვირთა, თქვენ კი მოგეკითხებათ ის, რაც თქვენ იტვირთეთ. (სურა ნური, აიათი 54) აღნიშნული აიათი ნათლად მოწმობს, რომ ყოველი ადამიანი ვალდებულია, გამოიჩინოს პასუხისმგებლობა უზენაესი ალლაჰის ბრძანების წინაშე და შეასრულოს მასზე დაკისრებული მოვალეობა. რა თქმა უნდა, დიადი ალლაჰი ადამიანს იმაზე მეტ ტვირთს არ დააკისრებს, რაც მის ძალებს აღემატება. (სურა ბაკარა, აიათი 286)*

რაც შეეხება რწმენასა და ბედნიერებას, თამამად ვიტყვი და ყველა დამეთანხმება, რომ ერთადერთი, ყოვლისშემძლე, ყოვლისმხედველი და ყოვლისმცოდნე უზენაესი ალლაჰის რწმენა და მასზე გულწრფელი მორჩილება ნამდვილი ბედნიერებაა. ბედნიერება, რომელიც, როგორც ამქვეყნიურ, ასევე საიქიო ცხოვრებაში სიმშვიდეს გვპირდება. რწმენა, ის საყრდენი წერტილია, რომელსაც შეუძლია ადამიანი გააკეთილშობილოს, გაასპეტაკოს და ჭეშმარიტი ბედნიერების მწვერვალამდე აიყვანოს. რწმენას შეუძლია, ადამიანს მისცეს მომავლის ურყევი იმედი და არ მიეცეს სასოწარკვეთილებას. ინდივიდი ბედნიერად გრძნობს თავს მაშინ, როცა ღარიბ-ღატაკს დახმარების ხელს უწვდის. იგი სიხარულით იცხება იმ დროს, როცა ობოლს ეფერება, ასევე ესწრაფვის ისეთი სასიკეთო საქმის გაკეთებას, როგორიცაა ქველმოქმედება. მას მოუსვენრობაში აგდებს მზრუნველობას მოკლებული ადამიანების მდგომარეობა და ქვეყანაზე გავრცელებული უკეთურობა. გამომდინარე აქედან, რწმენით აღსავსე ადამიანი ყოველთვის ფიქრობს იმაზე, თუ როგორ მიანიჭოს სიხარული იმ პიროვნებას, რომელიც მისგან მატერიალურ თუ მორალურ მხარდაჭერას ითხოვს. იმისათვის, რომ ვინმეს დახმარების ხელი გაუწოდოთ, არ არის აუცილებელი, ვიყოთ სიმდიდრით გამორჩეულნი, ამისთვის საკმარისია, გაგვანდეს დახმარების მინიმალური საშუალება. უკეთილშობილესი შუამავლის ერთ-ერთ ჰადისში ნათქვამია: *„სულიერ ძმაზე გა-*

ლიმება მოწყალეება“. წმინდა ჰადისი აშკარა მტკიცებულებაა იმისა, რომ პიროვნებას, რომელსაც არ გააჩნია ვინმეზე დახმარების მატერიალური საშუალება, ვინმესთვის გალიმებაც მოწყალეებად ეთვლება და დიადი გამჩენი მას შესაბამისად დააჯილოებს.

ურწმუნოება გაიგივებულია უიმედობასთან. ამის მიზეზი არის ის, რომ მორწმუნე ადამიანი არასდროს ჰკარგავს უზენაესი ალლაჰის მხრიდან მიტევებისა და დაჯილოების იმედს. გამომდინარე აქედან ის განსხვავდება იმ ურწმუნო და სასოწარკვეთილი პიროვნებისგან, ვისაც გულში, როგორც ამქვეყნიური გადარჩენის, ასევე საიქიო ნეტარების იმედის ნიშანწყალი აღარ აქვს დარჩენილი.

უზენაესი ალლაჰის მორჩილებისგან შორს მდგომი ადამიანი, ყველაზე მეტად მაშინ არის გაუბედურებული, შეშინებული და უიმედო, როდესაც ხანდაზმულობის ასაკს მიაღწევს. მანამდე მას ახალგაზრდული ძალა და ფიზიკური შესაძლებლობა აიძულებს. ის ფიქრობს, რომ ძალღონით არის სავსე, საკუთარი თავისა და ოჯახის რჩენა სხვებისგან დამოუკიდებლად შეუძლია და ვინმეს დახმარება არ ჭირდება. პარალელურად ის გეგმავს, რომ ლოცვისა და სხვა ღვთისმსახურებების შესრულებას 50-60 წლის ასაკში დაიწყებს. მაშინ, როცა არ აქვს იმის გარანტია რომ ხვალ ან ზეგ ცოცხალი და ფიზიკურად ჯანმრთელი იქნება. როგორ შეგიძლია საკუთარ თავს ლოცვისთვის ასაკი განუსაზღვროს? ეს ხომ იმ ანდაზას გვახსენებს, რომელშიც ნათქვამია: „წყალნაღებული ხავსს ეჭიდებოდაო“. შესაძლებელია ადამიანმა აღნიშნულ ასაკამდე, მართლაც, იცოცხლოს, თუმცა არც მაშინ მიუწევს გული ღვთისმსახურებისკენ, ვინაიდან კვლავ ფიქრობს, რომ კიდევ რამდენიმე ათეულ წელს იცოცხლებს.

აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ, როცა ადამიანი ხანდაზმულ ასაკს აღწევს, ხდება, რომ ღვთისგან ბოძებული მოწყალეების დიდი ნაწილი, ლამაზი სახე, გამჭრიახი გონება, მხედველობა, სმენა, ძალა და ასე შემდეგ, ხელიდან გამოეცალა, თუმცა ამას ვერ ამჩნევდა. სწორედ ასეთ დროს არის ის მოუსვენარი და ღრმა ძილსაც ვეღარ ახერხ-

არასოდეს უნდა დავივიწყოთ, რომ ღმერთის ბრძანება სრულიად კაცობრიობას ეხება და არა საზოგადოების რომელიმე ფენას.

აღსანიშნავია, რომ უზენაესი ალლაჰის მორჩილებისგან შორს მდგომი ადამიანი, ყველაზე მეტად მაშინ არის გაუბედურებული, შეშინებული და უიმედო, როდესაც ხანდაზმულობის ასაკს მიაღწევს.

ებს, რომელიც რამდენიმე საათით მაინც დაამშვიდებდა. მაშინ ის, უდიდესი შიშით შეპყრობილი, ამ ქვეყანას უსაზღვროდ შეეყვარებული, ყოველ დღე ელის თავის აღსასრულს. ზოგიერთ პიროვნებას არც ხანდაზმულ ასაკში მიუწევს გული ღვთის მორჩილებისკენ, ვინაიდან არ აქვს იმედი, რომ უზენაესი ალლაჰი მას აპატიებს და სამოთხით დააჯილოებს, გამომდინარე იქიდან, რომ ამ ხნის განმავლობაში რწმენისგან შორს დარჩენილი გული უკვე დაღუპულია. როგორც წმინდა აიათშია ნათქვამი: **„ალლაჰმა დალუქა მათი გულები და მათი სასმენელი, საფარველი აქვთ თვალებზე (ჩამოფარებული), და მათი ხედრი საშინელი სასჯელია“.** (სურა ბაყარა, აიათი 7)

ძვირფასო მორწმუნენო! დღესაც არ არის გვიანი, თუმცა ხვალ შესაძლოა უკვე გვიან იყოს და უკან დასახევი არც ერთი ნაბიჯი აღარ დარჩება. უნდა ვიცოდეთ, რომ უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე რწმენა ბედნიერებას შეგვინარჩუნებს, ყოველთვის მოგვცემს გადარჩენის იმედს, ასევე მოგვანიჭებს იმ დღის დადგომის სურვილს, როცა უზენაესი ალლაჰი ღვთისმოსავ ადამიანებს ცოდვებს მიუტევებს, სამოთხით დააჯილოებს და სამარადისო ბედნიერებას არგუნებს. მაშ დროა, ვიაროთ იმ გზით, რომელიც ჭეშმარიტია, ვისარგებლოთ იმ წმინდა წიგნით, რომელშიც არ არსებობს ეჭვი და შევასრულოთ ის, რაც უზენასმა ალლაჰმა გვიბრძანა. აი, სწორედ ეს იქნება ნამდვილი რწმენა და მარადიული ბედნიერება. ■

თუნა მღოღვაძე

წიგნის ზოლი ადამიანის ცხოვრებაში

წიგნი, ცხოვრების შემდეგ, ადამიანის საუკეთესო მასწავლებელია, წიგნი ძალიან მნიშვნელოვანი და გამოსადეგია ადამიანისთვის. დღეს ახალმა ტექნოლოგიებმა, კომპიუტერმა და მთლიანად სოციალურმა ქსელებმა, თითქოს, წიგნს მნიშვნელობა დაუკარგა. ეს სამწუხარო რეალობაა, რადგან წიგნის მნიშვნელობა უფრო დიდი და ფართოა. წიგნი, უპირველეს ყოვლისა, არის სიბრძნის წყარო, მისი მნიშვნელობა და საჭიროება ამოუწურავია.

წიგნის კითხვა ადამიანისთვის სასარგებლოა ტვინის ვარჯიშისა და გონებრივი განვითარებისთვის. დადგენილია, რომ წიგნი გონებრივად ზრდის და ავითარებს ადამიანს, ამიტომ მისი კითხვა აუცილებელია.

წიგნი უფრო მეტია ვიდრე სიტყვა,

გამოცდილება, მოქმედება. წიგნი დუმილს უფრო ჰგავს და სწორედ დუმილშია ყველაზე დიდი სიბრძნე. წიგნის გარეშე აზრს კარგავს ადამიანის ყველა მოქმედება.

მთელი მსოფლიოს ლიტერატურა, ანუ ის, რასაც წიგნი ჰქვია, სამყაროს დასაბამიდან დღემდე, სწორედ, ყველაზე დიდი სიბრძნითა და ნიჭით დაჯილდოებულმა ადამიანებმა შექმნეს, რომელთა ღვაწლი კაცობრიობის წინაშე უდიდესია. წიგნს შეუძლია ჩამოგვაყალიბოს ნამდვილ ადამიანად, შეგვცვალოს, სხვაგვარად დაგვანახოს სამყარო, იმაზე სასტიკად ან უფრო ლამაზად, ვიდრე არის. წიგნი რეალურ სინამდვილესთან გვაახლოებს, ნებისმიერი წიგნი მრავლისმომცემია ადამიანისთვის. თუკი ადამიანი მასში ნათქვამს ჩასწვდება და გაითავისებს, სწორედ ამაზე იქ-

ნება ნათქვამი „კაი მოქმელს, კაი გამგონე უნდაო“.

ვფიქრობ წიგნის სიყვარული იმ ადამიანის ერთ-ერთი გამორჩეული ნიჭია, ვისაც სურს იცოდეს, შეძლოს და გააკეთოს მეტი. ამაში მას მხოლოდ წიგნი დაეხმარება.

ცხოვრებაში მარტო ცოდნა არ კმარა, მთავარი მაინც გამბედაობაა. წიგნმა უნდა შთაგაგონოს, სულის სიღრმეში ჩაგახედოს და ამოუცნობი დაგანახოს. მას შეუძლია, ადამიანის მთელი სულიერი სამყარო შეცვალოს. ის, ვისაც წერა შეუძლია, უთუოდ, ღმერთისგან არის დაჯილდოებული ამ ნიჭით და კაცობრიობისათვის ასეთი ადამიანები მაგალითად უნდა იქცნენ. ის, ვისაც წერა ძალუძს, არ შეიძლება იყოს უვიცი, ბოროტი, გრძნობებს მოკლებული ადამიანი. ყველა მწერალშია, რაღაც, ამაღლებული, გამოუცნობი, მიუწვდომელი, იდუმალი და შეუცნობელი. სწორედ ამაშია ყველაზე დიდი ხიბლი.

პატარა ფურცლის ნაგლეჯმაც კი შეიძლება იმაზე მეტი მოგცეს და გასწავლოს, ვიდრე ცხოვრებამ. მთავარია, გესმოდეს წიგნის, გრძნობდე მას, გიყვარდეს და შენი ცხოვრების თანამგზავრად აქციო. ის ყოველთვის საჭიროა და ყველგან, წიგნთან ერთად, სიტყვასაც და ადამიანსაც უფრო

მეტი ღირებულება აქვს.

ის, ვისაც არ გააჩნია ჭეშმარიტი გრძნობები, წიგნის არსს ვერასოდეს ჩასწვდება და ვერც რაიმეს ისწავლის, წიგნმა და ლიტერატურამ ადამიანი და ადამიანთმცოდნეობა უნდა შეგასწავლოს.

წიგნი უფრო მეტია ვიდრე სიტყვა, გამოცდილება, მოქმედება. წიგნი დუმილს უფრო ჰგავს და სწორედ დუმილშია ყველაზე დიდი სიბრძნე. წიგნის გარეშე აზრს კარგავს ადამიანის ყველა მოქმედება.

წიგნი ადამიანის საუკეთესო აღმზრდელი, მასწავლებელი, მრჩეველი და მეგობარია.

უნიგნური ადამიანი ვერასოდეს შეიგრძნობს და ვერ დაინახავს ღმერთის მიერ შექმნილ ამქვეყნიურ მშვენიერებას და ვერც ამ ცხოვრებაში იპოვის რაიმე აზრს. წიგნი ადამიანის საუკეთესო აღმზრდელი, მასწავლებელი, მრჩეველი და მეგობარია. წიგნი თითქოს გამოცანაა, საიდუმლო, რომელიც უნდა გამოიცნო და გაიგო. ამას კი, მართლაც ნიჭი სჭირდება.

როცა წიგნთან მეგობრობ, უფრო მარტივია იცხოვრო ღირსეულად და არ გადაუხვიო იმ მცნებებს, რომლებიც ღმერთმა ადამიანებს დაუწესა. ადამიანმა საკუთარ თავში ის თვისებები უნდა გამოიმუშაოს, რაც ადამიანობისთვის სჭირდება და წიგნს ამაში დიდი წვრილი მიუძღვის. ■

✎ ზურაბ მიძელაძე

მუსლიმი სწავლულების წვლილი მეცნიერებისა და ხელოვნების განვითარებაში

იმისათვის, რომ სრულად განვსაზღვროთ მუსლიმი ადამიანის წვლილი მეცნიერებასა და ხელოვნებაში, საჭიროა, მივმართოთ მეცნიერების სხვადასხვა დარგისა და ხელოვნების მოღვაწეებს. არ ვაცხადებთ რა პრეტენზიას ამ საკითხის სრულ გახსნაზე, შევეცდებით მხოლოდ საერთო ცნობები მოგცეთ ამ სფეროებიდან ყველაზე მნიშვნელოვანში მუსლიმების მიერ შეტანილი წვლილის შესახებ.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია განისაზღვროს ისლამის მიდგომა მეცნიერებისა და კულტურისადმი, ვინაიდან ეს რელიგია ცხოვრების ყველა სფეროს მოიცავს.

როგორ მღელვარებას იწვევს ის, რომ ამ სამეცნიერო გამოკვლევებში, პირველი ნაბიჯის გადადგმისთვის, ადამიანთა ნასაქეზებლად, წერა-კითხვის არმცოდნე, უმეცართა ტომიდან გამოსულ, ალლაჰის შუამავალს პირველი ბრძანება წერა-კითხვის შესახებ გარდმოეწვინა:

„იკითხე, შენი ღმერთის სახელით, რომელმაც გააჩინა (სამყარო)! მან გააჩინა ადამიანი შედედებული სისხლისგან (ემბრი-

ონისგან)! იკითხე! ღმერთი შენი უსასრულო კეთილშობილების პატრონია, რომელმაც კალმით (წერა) შეასწავლა! შეასწავლა ადამიანს ის, რაც მან არ იცოდა!“ (სურა ალაყი, აიათი 1-5)

ყურანში ცოდნის ძიების შესახებ არის მრავალი დარიგება, რომელიც ერთმანეთზე მიყოლებით მოდის: *„თუ თქვენ არ იცით, მაშ, ჰკითხეთ მცოდნეებს“ (სურა ნაჰლი, აიათი 43) „ჩვენ ხარისხით უმაღლესეპყოფთ, ვინებებთ ვისაც. რამეთუ ცოდნის მქონეზე ზემოთ ყოვლისმცოდნეა! (სურა იუსუფი, აიათი 76) აი, მშვენიერი ვედრება, რომელსაც ყურანი ადამიანს ასწავლის: „...და თქვი: „გამჩენო, გამიმრავლე ცოდნა“. (სურა ტაჰა, აიათი 114)*

ალლაჰის შუამავალმა ბრძანა: *„არსებობს ისლამის ხუთი ბურჯი—ალლაჰის რწმენა, ნამაზი, მარხვა, ჰაჯობა (მექაში) და ზეჟატი“. შესაბამისად, ალლაჰის რწმენა დაფუძნებულია სულიერებისა და რელიგიის სფეროში ცოდნის შეძენაზე, ამავე დროს აქეზებს ბუნებრივი მეცნიერებების შესწავლისკენ. მაგალითად, ნამაზი სრულდება*

ქაბას მიმართულებით, მკაცრად განსაზღვრულ დროს, რომელიც განისაზღვრება ცის კიდურზე მზის მდგომარეობით. ელემენტარული გეოგრაფიისა და ასტრონომიის არცოდნის შემთხვევაში, რთულია ნამაზის დროისა და ქაბას მიმართულების დადგენა. მარხვის სწორად დასაჭერად, საჭიროა მზის ამოსვლისა და ჩასვლის დროის ზუსტი ცოდნა. ზეპათის რაოდენობის გასათვლელად საჭიროა მათემატიკის ცოდნა. ალლაჰის სიტყვის (ყურანის) გაგება მუსლიმანისგან მოითხოვს არაბული ენის, კითხვის წესის (თეჯვიდი), აზრთა განმარტებების (თეფსირი) შესწავლას, ასევე ისტორიაში, გეოგრაფიაში, ბიოლოგიაში, ფსიქოლოგიაში და სხვა საერთო განათლების ქონას.

მედინაში გადასახლებულმა ალლაჰის შუამავალმა პირველ რიგში მეჩეთი ააშენა. ამ მეჩეთის ნაწილი „სუფფას“ სახელით ცნობილი სკოლისთვის იყო გამოყოფილი. ეს სკოლა დღისით წარმოადგენდა ადგილს, სადაც ცოდნას იღებდნენ, ხოლო ღამით — მოსწავლეების სახლს და თავშესაფარს ყველა მოგზაურისთვის.

ყურანი მოუწოდებს: „ალლაჰი უსათუოდ შეენევა იმათ, ვინც მის სარწმუნოებას ემსახურება. შეეჭვლად, ალლაჰი ძლევამოსილია, ყოვლისშემძლე.“. (სურა ჰაჯი, აიათი 40) მუსლიმებმა უდიდესი ძალისხმევა მოახმარეს სამეცნიერო ცოდნის განვითარებას, შენახვასა და გადაცემას, გახადეს რა ქალაქი ინფორმაციის ხელმისაწვდომ მატარებლად. ჰიჯრით 200 წელს ისლამურ სახალიფოში ქალაქის წარმოების უამრავი ტიპოგრაფია და ცეხი იყო.

მუსლიმი მოღვაწეების როლი მეცნიერებისა და კულტურის განვითარებაში უაღრესად დიდია. მაგრამ აქ მხოლოდ ზემოთნათქვამით შემოვიფარგლებით.

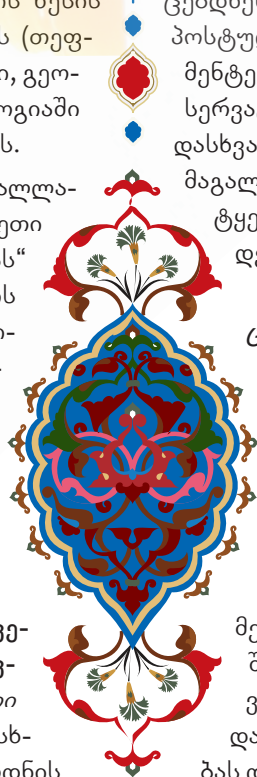
ასტრონომია

არაბული ენიდან შემოსული ვარსკვლავების სახელწოდებები, იბნ რუშიდის მიერ პირველად მზეზე ლაქების აღმოჩენა და აღწერა ამტკიცებს მუსლიმი მეცნიერების

უდავო როლს ასტრონომიაში. ომარ ხაიამისეული კალენდრის რეფორმის იდეები წინ უსწრებდა კალენდრის გრიგორიანულ სახეობას. არაბ ბედუინებს განვითარებული ჰქონდათ უდაბნოში ღამის ნავიგაციისა და მეტეოროლოგიური პროგნოზების მიღების უნარი. ყველა ეს აღმოჩენა აღწერილია წიგნში დედამინის შესახებ. მუსლიმანი მეცნიერები სწავლობდნენ, თარგმნიდნენ და თავიანთ ცოდნას უდარებდნენ ნაშრომებს სანკრისტზე და ბერძნულზე. ისინი ამტკიცებდნენ ან აბათილებდნენ სამეცნიერო პოსტულატებს განმეორებითი ექსპერიმენტების გზით. გამოჩნდა პირველი ობსერვატორიები, სადაც ხდებოდა სხვადასხვა ბუნებრივი მოვლენების შესწავლა. მაგალითად, მთვარის ფაზების, ცისარტყელას, მზის ამოსვლისა და ჩასვლის, დედამინის ბრუნვის და ა.შ.

რელიგიური და ფილოსოფიური ცოდნა

ყურანი, რელიგიის მიხედვით, ცოდნის წყაროს და ობიექტს წარმოადგენს. მუსლიმანებისთვის ყურანის ღვთიური წარმომადგენლობა ეჭვს არ იწვევს. ყურანის გაგება საჭიროებს მთელი რიგი მეცნიერებების ცოდნას: ენათმეცნიერების, არაბული გრამატიკის, შედარებითი ისტორიის და ა.შ. დაკვირვების, ლოგიკური აზროვნების და ანალიზის, ასევე რიტმის შეგრძნებას და მუსიკალური სმენის ქონას, რათა ყურანი სწორად და ლამაზად წავიკითხოთ. იმის წყალობით, რომ ალლაჰის ნებით, ყურანი ჩვენამდე პირველსავე სახით მოვიდა, მან შეინარჩუნა სიცხადე და გადმოცემის ხატოვნება, ხოლო განუმეორებელი ხმოვანებით, რიტმების მელოდიურობით და სტილის სიმაღლით არაბული ენის ყველაზე მკაცრ მოთხოვნებს პასუხობს. ისლამის უნივერსალობიდან გამომდინარე, წარმოიქმნება არაარაბების მიერ ყურანის გაგების აუცილებლობა. ამ მიზეზის გამო მუსლიმანების წმინდა წიგნი მსოფლიოს სხვადასხვა ენებზე ითარგმნება, მაგრამ ეს მხოლოდ აზრის „თარგმნა“ შეიძლება იყოს, რომელიც შინაარსის გააზრებაში ეხმარება. ყველა თაყვანისცემა მარტოოდენ არაბულ ენაზე

სრულდება. იმისათვის, რომ გამორიცხული იყოს დამახინჯების, ტექსტის კორექტირების, გამოტოვების ან დამატების შესაძლებლობები, ალლაჰის შუამავალი ყურანის ჩანერასა და ზეპირად სწავლას ბრძანებდა. ამის წყალობით დღეს, ჩვენ მას ორიგინალში ვკითხულობთ. ჰაფიზად (ყურანის ზეპირად მცოდნე) ვინმეს ოფიციალურად აღიარება ხორციელდება ჰაფიზთა კომისიისთვის გამოცდის ჩაბარებით.

ყურანის შემდეგ, რელიგიაში ცოდნის მეორე წყაროდ ალლაჰის შუამავლის სუნნეთი გვევლინება. მისი ჰადისები, რომლებიც ეხება საზოგადოებრივ ყოფა-ცხოვრებას, დაფიქსირებულია. თავიდან მას იზეპირებდნენ და გადასცემდნენ ისე, როგორც პირველწყაროდან ისმოდა, შემდეგ წერილობითი სახით შენახვა დაიწყო. ჰადისების ორიგინალობის შესამოწმებლად გადმოცემის საიმედოობის დადგენას ახდენდნენ. მაშინ, როდესაც სხვა შუამავლების ცხოვრების აღსაწერად რამდენიმე გვერდია საკმარისი, ისლამის შუამავალზე (სალალაჰუ ალეიჰი ვა სალიამ) ცნობების გადმოსაცემად ასობით გვერდია საჭირო.

დოგმებისა და აღმსარებლობების პოლემიკა წმინდა შუამავლის დროსაც არსებობდა, შემდეგ ის გადვიდარდა ისეთ მეცნიერებებში, როგორებიცაა სქოლისტიკა და მისტიკა. მათ მიემატა ბერძნებისა და ინდუსების ფილოსოფიური თეორიები. მათ თარგმნიდნენ, ისლამის თეორიულ ნაშრომებში ურევდნენ, რამაც მთლიანად რელიგიის გაგებაზე უარყოფითი ზეგავლენა მოახდინა.

სამართალი

ისლამის სამართალი შეიქმნა რელიგიის აღმოცენებიდან ცოტა ხნის შემდეგ. მუსლიმებმა პირველად მოახდინეს სამართლის, როგორც დამოუკიდებელი მეცნიერების

დიფერენცირება სამოქალაქო კანონების კრებულთან განსხვავებით. ყოველი ხალხის ცხოვრება თავის წესრიგს ემორჩილებოდა, მაგრამ ისლამამდე არ არსებობდა მეცნიერება ამა თუ იმ კანონების წარმომავლობის შესახებ, მათი ახსნა, ანალიზი და გამოყენება. პირველი ასეთი სამეცნიერო შრომა, რომელსაც „უსულ ულ ფიქჰი“ ეწოდა ჰიჯრით მეორე ასწლეულით თარიღდება.

როგორც ასეთი, ეროვნებათაშორის სამართლის კონცეფცია არ არსებობდა. ტომთაშორის ურთიერთობების ნორმატივები თუ მაინც იყო, ერთპიროვნული მმართველი,

უმრავლეს შემთხვევაში, კონფლიქტურ სიტუაციებს საკუთარი შეხედულების მიხედვით წყვეტდა. ხშირად ნორმატივებს მიმართავდნენ ერთი რელიგიის, ეროვნების, ენის და ა.შ. ტომების ურთიერთობების დასარეგულირებლად. მუსლიმანებმა, საერთაშორისო კონტექსტში, პირველად დაადგინეს მხარეთა უფლებები და მოვალეობები. ყველაზე პირველ ხელნაწერად,

სადაც საუბარია ისლამის სამოქალაქო და საერთაშორისო სამართალზე, გვევლინება ზეიდ იბნ ალის კრებული, „მაჯმუ“ (737 წ.) შემდგომში საერთაშორისო სამართალი დამოუკიდებელი დისციპლინა ხდება. ამას ამტკიცებს თემატური ნაშრომები საერთო სახელწოდებით აიარი. თავის წიგნში „ტევალის ატ-ტესის“ (შემდგომი ფეხზე დაყენება) იბნ ხაჯარი წერს იმაზე, რომ პირველი ნაშრომი საერთაშორისო სამართალში შედგენილი იყო ზემოთნახსენები ზეიდ იბნ ალის თანამედროვე, აბუ ჰანიფას მიერ. წიგნის მთავარ თავისებურებას წარმოადგენს ერთიანი სამართლებრივი მიდგომა მსოფლიოს ყველა არამუსლიმანური სახელმწიფოს მიმართ.

მუსლიმებმა დიდი წვლილი შეიტანეს შედარებითი სამართლის განვითარებაში.

ისლამი ცხოვრების ყველა სფეროში აღწევს, ამიტომ არ აკეთებს განსხვავებას მეჩეთსა და მთავრობის სახლს, უმაღლეს იმამსა და მმართველს შორის. გადასახადები და ფინანსები საზოგადოებრივი ცხოვრების განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს.

ალლაჰის შუამავალი გადასახადების მოკრებას განიხილავდა, როგორც ღვთისმახურების სახეს, ნამაზთან, მარხვასთან, ჰაჯობასთან ერთად.

დროთა განმავლობაში ისლამში გამოჩნდა ახალი მიმდინარეობები, ე.ი. კოდექსის დებულებების ახალი განმარტებებიც. ნამოიჭრა თითოეული სამართლებრივი პრეცედენტის მიზეზებისა და შედეგების რეგისტრაციის აუცილებლობა. აბუ დაბუსი და იბნ რუშიდი შედარებითი სამართლის კლასიკოსებად გვევლინებიან. ას-საიმარმა მთელი წიგნი მიუძღვნა შედარებისა და შეპირისპირების მეთოდოლოგიას (უსულ ულ-ფიქჰი)

სახელმწიფოს კონსტიტუცია ასევე მუსლიმთა მიერ შემოღებულ სიახლეს წარმოადგენს. მედინას ქალაქ-სახელმწიფოს პირველი კონსტიტუცია თვით ალლაჰის შუამავლის მიერ იყო შედგენილი. მან ჩვენამდე იბნ ჰიშამისა და აბუ უბეიდეს წყალობით მოაღწია. კონსტიტუციის 52 მუხლში ახსნილია მმართველის, სახელმწიფო ჩინოვნიკების, რიგითი მოქალაქეების უფლებები და მოვალეობები მმართველობის აღსრულებასთან, სასამართლო განხილვებთან და ა.შ. მიმართებაში.

კანონმდებლობაში კანონთა კრებული ჰიჯრით მეორე ასწლეულში გამოჩნდა. ისინი შეიცავს წესებს სამ ასპექტში: ღვთისმსახურებებში, სხვადასხვა შეთანხმებებსა და სასჯელში. ისლამი ცხოვრების ყველა სფეროში აღწევს, ამიტომ არ აკეთებს განსხვავებას მეჩეთსა და მთავრობის სახლს, უმაღლეს იმამსა და მმართველს შორის. გადასახადები და ფინანსები საზოგადოებრივი ცხოვრების განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს. ალლაჰის შუამავალი გადასახადების მოკრებას განიხილავდა, როგორც ღვთისმსახურების სახეს, ნამაზთან, მარხვასთან, ჰაჯობასთან ერთად. საერთაშორისო სამართალი არსებობდა სასჯელის შესახებ კანონთა კრებულის ჩარჩოებში, რადგანაც ომები ძარცვის და ყაჩაღობის თანასწორად ფასდებოდა.

ყველაფერი ეს გვიჩვენებს, რომ ისლამის სამართალი გადამწყვეტ როლს თამაშობს მუსლიმის ცხოვრებაში.

ისტორია

მსოფლიოს ისტორიაში ისლამის შეუფასებელი წვლილი აიხსნება ორი საკვანძო მომენტით, რომლებიც გადამწყვეტია ამ მეცნიერებისთვის: ერთის მხრივ, ისლამური ისტორიული წყაროების უდაო საიმედოობა,

მეორე მხრივ, მოვლენებისა და გარემოებების აღწერაში დეტალურობა და სიზუსტე. ისტორიულად თვალმისაწვდომ დროში აღმოცენებული ისლამის რელიგია ზღაპრებსა და თქმულებებს არ საჭიროებდა. გარდა ამისა, აუცილებელია, მოვლენების სინამდვილის სავალდებულო დადასტურება მოწმეთა მიერ.

ისლამის ისტორიული ლიტერატურის უნიკალურ თავისებურებად გვევლინება გამოჩენილი ადამიანების ცხოვრების დეტალური აღწერა. ჩვენამდე მოაღწია შესანიშნავმა ლიტერატურულმა ნაწარმოებებმა, რომლებიც შეიცავს ფასდაუდებელ ცნობებს სხვადასხვა ტერიტორიებისა და დროის პერიოდების შესახებ. არაბულ კულტურაში სავალდებულო ტრადიციად ითვლებოდა საგვარეულო შტოს შედგენა. ამის მიხედვით, დღეს, შეგვიძლია გამოვთვალოთ ადამიანთა დიდი რაოდენობის ნათესაური ურთიერთ-დამოკიდებულებები, რაც გვეხმარება ამა თუ იმ მოვლენის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენაში.

ისლამის ისტორიული ნაშრომები უნივერსალურობით გამოირჩევა. ისლამის გამოჩენამდე ყოველი ხალხი საკუთარ ისტორიას წერდა, ხოლო მუსლიმები, დიდი ალბათობით, მსოფლიო ისტორიის ფუძემდებლებად გვევლინებიან. პირველი მუსლიმი ჟამთააღმწერელი იბნ ისჰაყი (769 წ.) თავის მოცულობით ნაშრომებში წერდა სამყაროს გაჩენაზე, პირველი ადამიანის და პირველი შუამავლის, ადამის ცხოვრებაზე, დაწვრილებით აღწერდა თავისი თანამედროვეების ცხოვრებას.

ჰიჯრით პირველ წელს ფორმირება დაიწყო მეცნიერების ორმა შტომ: ისლამის ისტორიამ და ისტორიამ ისლამს გარეთ. შემდგომში, როგორც რაშიდუდდინ ჰანის აღწერილობიდან გამომდინარეობს, ეს ორი შტო გაერთიანდა. საინტერესოა, რომ ამ ისტორიული ოპუსის დიდი ნაწილი, რომელიც პარალელურად დაწერილია არაბულ და ფრანგულ ენებზე, მკითხველთა ფართო წრისთვის არ არის განკუთვნილი. ავტორი მიუკერძოებლად აღწერს შუამავლების, ხალიფების, უმაღლესი კათოლიკური ლიდერების, რომის, ჩინეთის, ინდოეთის და სხვა მმართველების ცხოვრებას და მოღვაწეობას.

ქართულმა გოგონამ ისლამი აიბრჩია

ნათია პირველი 21 წლისაა. ის მოსკოვში, ქრისტიანულ ოჯახში გაიზარდა, ორი თვის წინ ბათუმში ჩამოვიდა და ისლამი მიიღო. მან ეს რელიგია გულთ ირწმუნა და შეიყვარა. ახლა კი მას საკუთარი ისტორიის მოყოლა ჩვენი ჟურნალის მკითხველისთვის სურს.

— „მე მოსკოვში გავიზარდე. ვისაც მოსკოვში არ უცხოვრია, მათთვის მინდა ვთქვა, რომ მოსკოვი არის „სრული თავისუფლების“ ქალაქი, ანუ ამ ქალაქში არ არსებობს შეზღუდვა და ახალგაზრდები მხოლოდ საკუთარი სიამოვნებისა და გართობისთვის ცხოვრობენ. მინდა გითხრათ, რომ ძალიან ამაყი, აგრესიული და ჩხუბის მოყვარული ბავშვი ვიყავი. ჩემი მეგობრების წრეც ტიპიური მოსკოველი მეგობრებისგან შედგებოდა. ზოგჯერ, დედასთან ერთად, ეკლესიაშიც დავდიოდი და სანთელსაც ვანთებდი, მაგრამ, გულახდილად რომ ვთქვა, ამით სულიერ სიმშვიდეს ვერ ვპოულობდი და ეკლესიაში ლოცვაც არ მიზიდავდა. მაგრამ, შემდეგ, ისლამს გა-

ვეცანი და დავრწმუნდი, რომ ღმერთი არსებობს. ისლამის შესახებ ჩემი მეგობრის დახმარებით გავიგე. ჩემმა მეგობარმა გოგომ არაბს გაყვა ცოლად. ამის შემდეგ მის ქცევებს ვაკვირდებოდი და როდესაც ჩემმა მეგობარმა ჩემი დაინტერესება შეამჩნია, ისლამის შესახებ დამიწყო საუბარი, თან ილაჰების მოსმენა მირჩია. მინდა ვაღიარო, რომ ილაჰების მოსმენისას გული, რაღაც, უცნაური სითბოთი მევსებოდა. ნელ-ნელა ჩემს მობილურ ტელეფონში ყველა სიმღერა ნაევალე და მხოლოდ ილაჰებს ვუსმენდი. თავზე დაფარებაც დავიცე, მიუხედავად იმისა, რომ ისლამი ჯერ მიღებული არ მქონდა. რაც უფრო ბევრს ვკითხულობდი ამ რელიგიის შესახებ, მით უფრო ნათლად ვგრძნობდი, როგორ ვიცვლებოდი, თანდათან სულ სხვა ადამიანი ვხდებოდი.

მოსკოვში ისლამზე და ზოგადად მუსლიმებზე საკმაოდ უარყოფითი წარმოდგენა აქვთ, ეს ალბათ პოლიტიკისა და ხშირი ტერაქტების გავლენაა. გამონაკლისი არც

ჩემი ოჯახი იყო. როდესაც ჩემი გადანყვეტილება გაიგეს, ჩემს მშობლებს საშინელი რეაქცია ჰქონდათ. მამაჩემს ჩემთან დაკავშირებით სხვა გეგმები გააჩნდა და მისი იმედი რომ ვერ გავამართლე, ძალიან ეწყინა. უნივერსიტეტშიც პრობლემები შემექმნა. ოჯახში ჩემი ცხოვრება გაუსაძლისი გახდა, ამიტომ გადანყვეტილება მივიღე და თბილისში, სრულიად მარტო, წამოვედი. ცოტა ხანს თბილისში ვცხოვრობდი და ვმუშაობდი. მაგრამ იმისათვის, რომ მემუშავა, იძულებული გავხდი თავსაფარი მომეხსნა, სწორედ ამან გადანყვეტინა სტამბოლში გამგზავრება. იქ ყოფნის დროს ბევრი მორწმუნე მუსლიმანი გავიცანი, მათთან ურთიერთობა ძალიან მსიამოვნებდა. ყოველთვის, როცა ეზნის ხმა მესმოდა, გული მითბებოდა და საოცარ სიმშვიდეს ვგრძნობდი. ორი თვის წინ, ბათუმში ჩამოვედი და სრულიად საქართველოს მუფთის, ბატონ ჯემალ პაქსაძის დახმარებით ქალთა საერთაშორისო ასოციაციაში მივედი, სადაც გავიცანი ბათუმში მცხოვრები ქართველი მუსლიმი გოგონები და მათი დახმარებით ისლამი მივიღე. ისინი ყველანაირად, სულიერად თუ მატერიალურად, მიწვევენ მხარდაჭერას. ესარგებლობ მომენტით და დიდ მადლობას ვუხდი ყველას, ალლაჰი იყოს მათი მფარველი!”

ნათიას ახლა უკვე ევა ჰქვია. წელს რამაზნის თვეში მარხვა პირველად დაიცვა. როგორც თვითონ ამბობს, ამის გაკეთება არ გასჭირვებია და ამ მადლიან თვეში, კიდევ ერთხელ, დარწმუნდა იმაში, რომ ღმერთი არსებობს და ის დიდებულია: „ვხედავდი როგორ მისრულდებოდა ყველაფერი, რასაც ალლაჰს ვთხოვდი და ამის შემდეგ, კიდევ უფრო, მეტად მინდოდა მისთვის მემსახურა, მინდოდა უფრო მეტი გამეკეთებინა.“-ამბობს ევა.

ევა ნათელი მაგალითია იმისა, რომ თუკი წრფელი გულით ირწმუნებ, თუკი ალლაჰს სიყვარულით ემსახურები, მოწყალე და მწყალობელი ღმერთი გეხმარება და გიხსნის ყველა გზას.

„სიმართლე გითხრათ არ მესმის იმ მუსლიმების, რომლებიც მუსლიმანურ ოჯახებში დაიბადნენ და გაიზარდნენ,

თუმცა არც ლოცულობენ და არც თავზე იფარებენ. მე ძალიან ბევრი რამ გადავიტანე, დავკარგე ოჯახი, მეგობრები, ნათესავები, ცხოვრება დამოუკიდებლად, სრულიად მარტომ დავიწყე და ვგრძნობ, რომ ჩემს გვერდით ალლაჰია, ღმერთის თუ გჯერა, არაფრის არ შეგეშინდება.”

ევა უახლოეს მომავალში საზღვარგარეთ რელიგიურ სკოლაში გეგმავს სწავლის გაგრძელებას.

„ისლამმა მეც და ჩემი ცხოვრებაც ძალიან შეცვალა, უფრო მშვიდი გავხდი. როცა ქუჩაში თავდახურულს მხედავენ, ხშირად ისეთ ფრაზებს მეუბნებიან, რის გამოც ადრე ვიჩხუბებდი, მაგრამ ახლა შედარებით მშვიდად ვპასუხობ. ერთხელ, ქუჩაში ერთმა ქალმა მკითხა: „ასე რომ გაცვია, არ გცხელაო?“ მე კი გავუღიმე და ვუპასუხე, ჯოჯოხეთის ალი მზის სხივებზე უფრო მწველია-მეთქი.

„სწავლის გაგრძელება საზღვარგარეთ მინდა, მსურს უკეთ ვისწავლო ჩემი რელიგია და ჩემში შემორჩენილ ძველ ნათიას სამუდამოდ დავემშვიდობო. ცხოვრება ისლამით უფრო ლამაზი და საინტერესოა“

ესაუბრა: ნათია ხმელიძემ

გულის სიღრმიდან ოსმან ნური თოფბაში

www.osmannuritopbas.com

უწყებო წყალობა-სადაყაი ჯაზიე

სრულფასოვანი მორწმუნეა ის, ვინც ყოველ მომენტს იყენებს იმისთვის, რომ უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილება მოიპოვოს. მისთვის მნიშვნელობა არ აქვს, სად იქნება. მისთვის მთავარია, აკეთოს ისეთი საქმე, რომელიც დიადი გამჩენის წინაშე დაფასებული იქნება.

ისლამის გამოჩენილი სწავლული ფერიდუდდინ ათთარი თავის ერთ-ერთ ნაშრომში შემდეგ ამბავს გადმოგვცემს:

ერთ მშვენიერ დღეს ხელმწიფე ნუშრივანი უკიდევანო მინდორში ცხენს ქარით მიაქროლებდა. მან გზის პირას მოხუცი კაცი დაინახა, რომელიც წელში მშვილდით იყო მოხრილი. მოხუცი თავის მთელ ფიზიკურ შესაძლებლობას მინდვრის ერთ ნაწილში ხილის დარგვისთვის იყენებდა.

ეს რომ ხელმწიფემ დაინახა, მაშინვე ცხენი შეაჩერა, ახალი ნარგავების ბაღს მიუახლოვდა და იმისათვის, რომ გაეგო, თუ რა განზრახვით აკეთებდა მოხუცი ამ საოცრად კეთილ საქმეს, ჰკითხა:

„წელში მოხრილო მოხუცო! თმა-წვერი თოვლივით გაგთეთრებია, როგორც ჩანს, არც დიდი ხნის სიცოცხლე დაგრჩენია, სულ რაღაც, რამდენიმე ფურცელია შეგრჩენია ცხოვრების კალენდარზე. ცხოვრების უკანასკნელ წუთებში, მაშინ, როცა შეგიძლია დაისვენო და დარჩენილი სიცოცხლე ნეტარებაში გაატარო, შენი აკანკალებული ხელებით ცდილობ ნერგი დარგო და გაახარო. დიდი ალბათობაა იმისა, რომ მაგ ხილის ნაყოფს ველარ მოესწრები“.

მოხუცმა ძირს დაგდებული ხელჯოხი აიღო, წელში გასწორდა და გაკვირვებულმა ხელმწიფეს ახედ-დახედა. შემდეგ მას სვენებ-სვენებით, გულის სიღრმიდან უძვირფასესი სიტყვები აღმოხდა:

„ჩემო ხელმწიფევ! ერთ დროს რამდენიმე პიროვნებას ჩვენთვის ხილი დაურგავს. შესაძლოა, ისინი ისე მიიცვალნენ, რომ დარგული ნერგისგან ნაყოფი ვერ მიირთვეს. ჩვენ კი ამ ნაყოფს სიამოვნებით ვჭამთ. მაშ, განა არ ვართ ვალდებული, რომ ჩვენი წინაპრების მსგავსად, მომავალი თაობებისთვის ნერგი დავრგოთ?“

ხელმწიფეს მოხუცის ასეთი, დამრიგებლური სიტყვები ძალიან მოეწონა და იგი ოქროთი დაასაჩუქრა. ამის შემდეგ მოხუცმა გაიღიმა და საუბარი ასე გააგრძელა:

„დიდო ხელმწიფევ! ხომ დაინახეთ, რომ ჩემ მიერ დარგულმა ხემ ნაყოფი უკვე გამოიღო? 70 წელიც რომ მეცოცხლა, ამაზე უფრო ძვირფას ნაყოფს ვერ მივიღებდი, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ დღეს დარგული ნერგისგან ნაყოფის მიღებას 10 წელი აღარ დაველოდები. დღეს ჩემს მიერ დარგულმა რამდენიმე ნერგმა, მომცა ის მნიშვნელოვანი ნაყოფი, რომლითაც ხელმწიფის

მოწონება დავიმსახურე და, ასევე, დიდი სიკეთე მერგო წილად“.

ამ სიტყვებმა ხელმწიფე უფრო ალაფრ-თოვა. მან გადაწყვიტა ის ნაკვეთიც და იქვე არსებული წყაროც მოხუცისთვის გადაეცა.

ეს არის სრულფასოვანი მორწმუნის ხედვა ამქვეყნიურ ცხოვრებაზე. სრულ-ფასოვანი მორწმუნეა ის, ვინც ყოველ მომენტს იყენებს იმისთვის, რომ უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილება მოიპოვოს. მისთვის მნიშვნელობა არ აქვს, სად იქნება. მისთვის მთავარია, აკეთოს ისეთი საქმე, რომელიც დიადი გამჩენის წინაშე დაფასებული იქნება.

გარდა ამისა, სრულფასოვანი მორწმუნე ყოველთვის სხვებზე ფიქრობს. მის გულში ეგოიზმს ადგილი არ აქვს. ის ნებისმიერ დროს სულიერ ძმას წინ დააყენებს, სხვას არა თუ ტვირთად დააწვება, არამედ, პირიქით, ტვირთს შეუმსუბუქებს. ის მხოლოდ საკუთარი ინტერესებით არ იცხოვრებს. მისთვის ცხოვრების პირობებს მნიშვნელობა არა აქვს, ის გამუდმებით ცდილობს კაცობრიობისთვის სასარგებლო პიროვნება იყოს.

გამომდინარე აქედან, როდესაც სიკეთის კეთების საშუალება მიეცემა, ამას საიქიო ცხოვრებისთვის ინვესტიციის ჩასადებად საუკეთესო მომენტად გამოიყენებს. ვინაიდან იცის, რომ უზენაესი ალლაჰისადმი მსახურებისთვის ასაკს მნიშვნელობა არ აქვს. ამასთან ერთად, აღსანიშნავია, რომ ამქვეყნად ყველა პიროვნებისთვის, მისი ცოდნისა და შესაძლებლობის მიხედვით, გასაკეთებელი სიკეთე არსებობს. დადგება დრო და ადამიანი ყველა ქმედების გამო განიკითხება. ამიტომ ადამიანმა, ნებისმიერ ასაკში, ღვთის-

მსახურება უნდა შეასრულოს და სიკეთე დათესოს.

მაშინ, როცა იმ ადამიანს, რომელმაც თავისი ცხოვრება უზენაესი ალლაჰის სამსახურში გალია, ჰკთხეს: „ბატონო ჩემო! უკვე საკმაოდ მოხუცდი, ცხოვრება სულ ალლაჰის სამსახურში გალიე, გთხოვთ, ახლა მაინც ზედმეტად ნუ დაიღლით თავს და დაისვენეთ!“ მან ამ კითხვას შემდეგი დამაფიქრებელი პასუხი გასცა:

„შვილო ჩემო! ნარმოიდგინე, რომ რომელიმე შეჯიბრში იღებ მონაწილეობას, განა შეანელებ სირბილს მაშინ, როცა ხედები, რომ უკვე გამარჯვებას აღწევ?“

ესად ერბილი დედამიწის მაცდურობის ნამდვილ სახეს შემდეგნაირად განმარტავს:

„ეს ქვეყანა წარმავალია, არ ღირს მისთვის დიდი მნიშვნელობის მინიჭებას, თუმცა, გამომდინარე იქიდან, რომ იგი „საიქიოს ყანაა“, ამავდროულად, ძვირფასიც უნდა იყოს“.

რა თქმა უნდა, ეს ქვეყანა ძვირფასია, ვინაიდან უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვების უცილობელი საშუალებაა. შეჭველია, რომ დიადი გამჩენის კმაყოფილება ზოგჯერ დიდ, ზოგჯერ საშუალო, ხოლო ზოგჯერ ძალიან პატარა რამეშია დაფარული. გამომდინარე აქედან, ნებისმიერი კეთილი საქმე, დიდი იქნება თუ პატარა, მარადიული ხსნიისთვის უდიდეს წყალობად უნდა მივიჩნიოთ. უკეთილშობილესი შუამავალი, თავის მიმდევრებს, სწორედ, ღვთის კმაყოფილების მოსაპოვებლად მიმართული ქმედებებისკენ მოუწოდებდა. ერთ-ერთ პადისში ნათქვამია: „როდესაც დაინახავთ, რომ ქვეყნიერების დასასრული იწყება და ამ დროს რომელიმე თქვენგანს ხელთ დასარგავად გამზადებული ნერგი ექნება, ის მაშინვე

დარგოს“. (აჰმედ III. 191-183) წმინდა შუამავალმა ამ სიტყვებით თავის მიმდევრებს, უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე, ნებისმიერი სახის კეთილი ქმედებების შესრულებისკენ მოუწოდა.

კეთილშობილი ალის შემდეგი სიტყვა საყურადღებო და დამაფიქრებელია:

„იმ კეთილი და სასარგებლო საქმის გაკეთება, რომელიც შეგიძლია და გევალება, ხვალისთვის არ გადადო. ვინაიდან შესაძლოა, მომდევნო დღე დადგეს, მაგრამ შენ მას ვერ მოესწრო“.

ეს სიტყვები მორწმუნეს გულში უნდა ჰქონდეს ამოქარგული და ახსოვდეს ყოველთვის, ვინაიდან არავის გვაქვს იმის გარანტია, რომ ხვალ ცოცხალი ვიქნებით.

არასდროს უნდა დავვიწყოთ, რომ სიცოცხლეში გაკეთებული კეთილი და სასარგებლო საქმეები, მაცდური ქვეყნიდან წასვლის შემდეგაც გაგრძელდება. ამ საკითხთან დაკავშირებით ერთ-ერთ ჰადისში ნათქვამია:

„იმ მუსლიმს, რომელიც ახალ ნერგს დარგავს, რომლისგანაც ადამიანი, ფრინველი ან ცხოველი ნაყოფს შეჭამს, ეს ნაყოფი ქვეყნიერების დასასრულამდე უწყეც მოწყალებად დაენერება“. (მუსლიმ, მუსაქათ, 10)

ჰადისში ნახსენები ახალი ნერგი, შეიძლება წარმოვიდგინოთ, როგორც ახალგაზდა გული. ის, ვინც ერთი ადამიანის გულს რწმენით გააჯერებს, მის მიერ გაკეთებულ ყველა კეთილი ქმედებისგან სულიერ სარგებელს მიიღებს.

იმისათვის, რომ კეთილი ქმედება უზენაესი ალლაჰის წინაშე მისაღები იყოს, აუცილებელია, მისი გულწრფელად შესრულება.

კეთილი ქმედებისთვის გულწრფელობას იგივე მნიშვნელობა აქვს, რაც სულისთვის სხეულს.

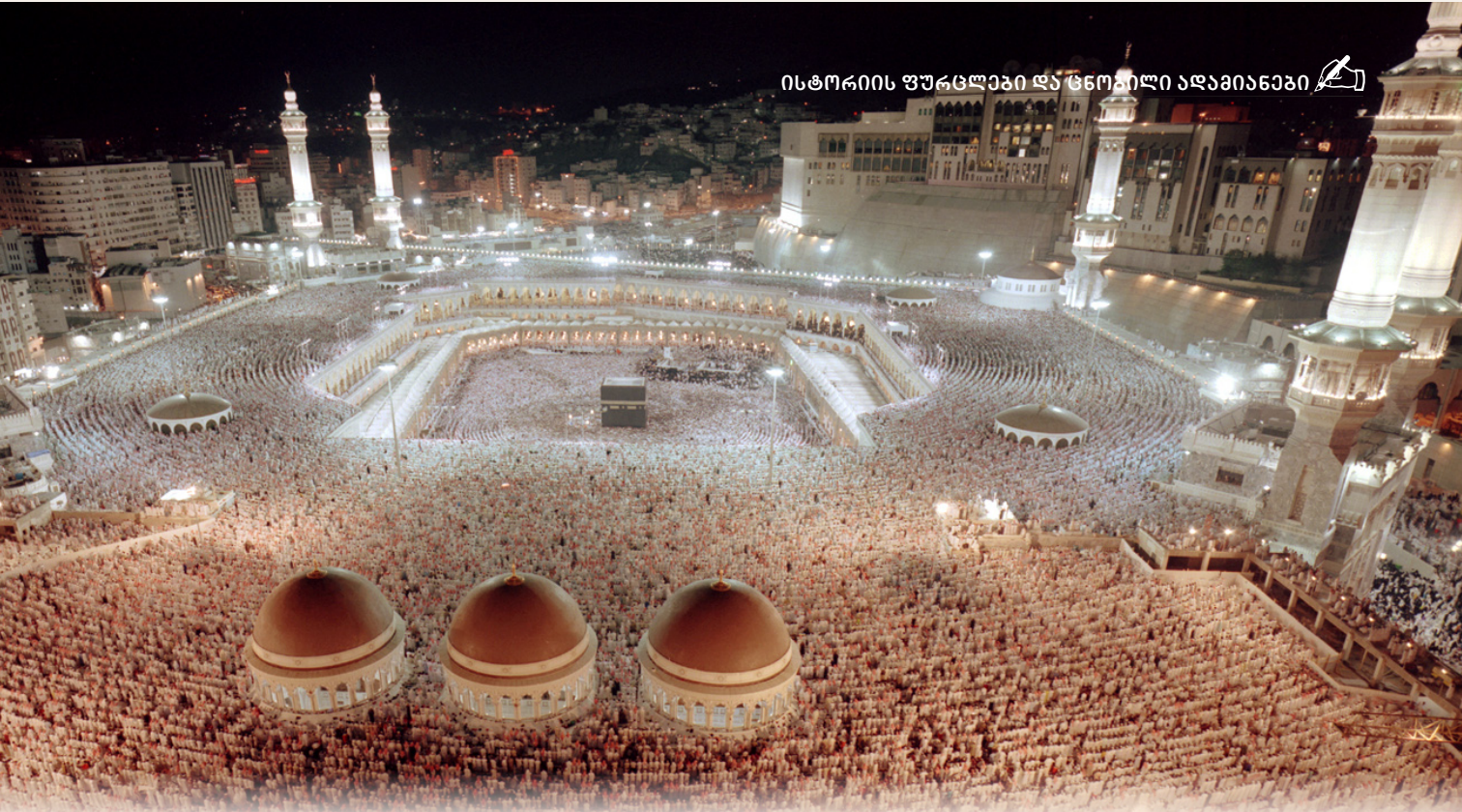
ალსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ გულწრფელობის შენარჩუნება საკმაოდ ძნელია. ცნობილი სწავლული ზუნუნუნი მისრი შემდეგს ამბობს:

„ყველა ადამიანი მკვდარია, მხოლოდ სწავლულები არიან გამონაკლისნი. ყველა სწავლულს სძინავს, იმათ გარდა, რომლებიც ცოდნის შესაბამისად მოქმედებენ. ცოდნის შესაბამისად, მოქმედთა მხრიდანაც არსებობს ცდომილების ალბათობა, გამონაკლისებს მხოლოდ გულწრფელები წარმოადგენენ. ამასთან ერთად, გულწრფელებიც (ამქვეყნად ყოველ წამს) საფრთხეში არიან. (ბეიჰაკი, შუაბულ იმანი, V. 345)

გარდა ამისა, გულწრფელობა, მორწმუნისთვის სატანის ჩაძახილის წინააღმდეგ აღმართული დამცველი ფარია. ვინაიდან ეშმაკი მხოლოდ იმ ადამიანში დაიბუდებს, ვინც გულწრფელობის საკითხში მოისუსტებს. წმინდა აიათში ნათლად არის მოცემული:

„უთხრა: „ღმერთო ჩემო! იმისთვის, რომ მაცდუნე, უთუოდ შევალამაზებ მათთვის დედამიწას და უთუოდ ვაცდუნებ ერთიანად, გარდა შენი მსახურისა, რომელნიც გულწრფელნი არიან მათგან.“ (სურა ჰიჯრი, აიათი 39)

ვევედროთ დიად გამჩენს, რათა ყოველი კეთილი ქმედება მხოლოდ უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების მოსაპოვებლად შეგვესრულებინოს. დაე, ჩვენი ხელი, ფეხი და გული უზენაესი ალლაჰისადმი გულწრფელ სამსახურში ყოფილიყოს!.

ისლამის გავრცელების გზაზე, ბეიტუასი აიშუ და უმმუ შერიდის

 ზეზუტ სოჭოვანიძე

იმისათვის, რომ ისლამური საზოგადოება გამრავლდეს, უზენაეს-მა ალლაჰმა ადამიანს ყველაზე მნიშვნელოვან ვალდებულებად თებლი-ლი, ანუ მისი გავრცელებისთვის ზრუნვა, დააკისრა. ისლამის ძირითა-დი და განუყოფელი მიზანი მორწმუნეების ღირსეულად ცხოვრებაა. აღნიშნულის მისაღწევად, როგორც ყურანშია აღნიშნული, არსებობს ფორმულა: „სიკეთის დანერგვა და ბოროტების აღსაკვეთად ზრუნვა“.

უკეთილშობილესი შუამავლის გარ-შემო, ისლამის გავრცელების საქმეში ისე, როგორც თანამიმდევარი მამაკაცები, ასევე ქალბატონებიც თავგანწირვით იყვნენ ჩა-ბმულნი. ყველა მათგანი, ახლად ზეგარდ-მოვლენილი აიათისა და შუამავლის მიერ წარმოქმნილი ჰადისის ჯერ შესასწავლად, ხოლო შემდეგ სხვა ადამიანებზე გადასაცე-მად ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ. განსა-კუთრებით აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ ოჯახში შუამავლის ცოლები, მეუღლის თითოეულ ქმედებას დიდი ყურადღებით აკ-ვირდებოდნენ და მიღებულ ცოდნას მორწ-მუნეებს უზიარებდნენ.

იმისათვის, რომ ისლამური საზოგადო-ება გამრავლდეს, უზენაესმა ალლაჰმა ადა-

მიანს ყველაზე მნიშვნელოვან ვალდებულე-ბად თებლილი, ანუ მისი გავრცელებისთვის ზრუნვა, დააკისრა.

ისლამის ძირითადი და განუყოფელი მიზანი მორწმუნეების ღირსეულად ცხო-ვრებაა. აღნიშნულის მისაღწევად, როგორც ყურანშია აღნიშნული, არსებობს ფორმუ-ლა: „სიკეთის დანერგვა და ბოროტების აღ-საკვეთად ზრუნვა“.

ისევე, როგორც ცოდნის მიღება, გა-წურჩევლად ქალისა და მამაკაცისა, ყველა მუსლიმისთვის არის აუცილებელი, ასევე ისლამის გავრცელებისთვის ზრუნვაც ყვე-ლა მუსლიმანს ეკისრება. უნდა აღინიშნოს აგრეთვე ისიც, რომ მომავალ თაობებზე ის-ლამის გადაცემის პასუხისმგებლობა ყველა

გონიერი მორწმუნის ვალია. წმინდა ყურანში არსებობს აიათები, რომლებიც უკეთილშობილეს შუამავალს ადამიანებისთვის ისლამის ახსნას ავალებს. აღნიშნული ბრძანება ყველა მორწმუნეს ეხება. აიათში ნათქვამია: **„შუამავალო! აუწყე, რაც ზეგარდმოგველინა შენი ღმერთისგან. და თუ ამას არ იქმ, მაშინ მისი სიტყვა სრულყოფილად არ გადაგიცია...“** (სურა მაიდე, აიათი 67)

უკეთილშობილესი შუამავლის ქალ-თანამიმდევართა შორის მართლმორწმუნეთა დედას, ძვირფასაიაშესგამორჩეულიადგილი ეჭირა. იგი ასაკით ძალიან ახალგაზრდა და ამავე დროს, იშვიათი ნიჭით დაჯილდოებული ქალბატონი გახლდათ. ძვირფასმა აიშემ შუამავლის სიცოცხლეშიც და მისი გარდაცვალების შემდეგაც ყველა მიმდევრისთვის „მასწავლებელი დედის“ როლი იტვირთა.

ის იმ დროის ისლამის შვიდ, უდიდეს სწავლულთაგან ერთ-ერთი გახდა, რაც ნათლად ასახვას ისლამის გავრცელების გზაზე მის აქტიურ როლს.

ქალბატონ თანამიმდევართა შორის ისლამის გავრცელების გზაზე ორი მნიშვნელოვანი პიროვნება გვხვდება. ესენი არიან მართლმორწმუნეთა დედა, ძვირფასი აიშე და უმმუ შერიქი (ალლაჰი იყოს მათგან კმაყოფილი). ამ ორ ქალბატონს ისლამის გავრცელების გზაზე, შუამავლის გვერდით განსხვავებული ადგილები ეჭირათ.

ამ საქმეში ძვირფასი აიშეს მიერ გამოჩენილი, საოცარი ნიჭი და ცოდნა დღევანდელი მუსლიმი საზოგადოებისთვის ნამდვილად სამაგალითოა. ძვირფასი აიშეს მიერ გამოჩენილი, დიადი გამჩენის ბრძანებებისა და წმინდა შუამავლის მიმართ უსიტყვო მორ-

ჩილება, მათ მიმართ უზალვრო სიყვარულის უდიდესი გამოხატულებაა.

ბავშვობაში იგი მამისგან, ებუ ბაქრისგან იძენდა ცოდნას, ხოლო უკეთილშობილეს შუამავალთან დაქორწინების შემდეგ, ის ზნეობრივად უფრო მომწიფდა და ცოდნას სიღრმისეულად ჩასწვდა. მიუხედავად იმისა, რომ ყველაზე მცირეწლოვანი ასაკის თანამიმდევარი ქალბატონი გახლდათ, თავმდაბლობით, ყაირათიანობითა და ხელგაშლილობით ყველა მუსლიმის გულში სამაგალითო პიროვნების ადგილი დაიმკვიდრა. გუნრფელი რწმენიდან და კეთილი ქმედებებიდან გამომდინარე, მისთვის უმთავრესი უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვება იყო.

უკეთილშობილესი შუამავლის გარდაცვალების შემდეგ, ძვირფასი აიშეს სახლი განათლების ერთგვარ ცენტრად იქცა, სადაც დიდი თუ პატარა მიდიოდა და მისგან ცოდნას იძენდა. არ ჰქონდა მნიშვნელობა იმას, საკითხი ქალებთან იქნებოდა დაკავშირებული, წმინდა აიათებთან თუ ჰადისების სანდოობასთან. თავად ძვირფასი აიშე იმდენად სანდო წყაროს წარმოადგენდა, რომ მას გარკვეულ საკითხებზე კეთილშობილი ჰალიფა ომერიც კი ეთათბირებოდა. იგი მართლმორწმუნეთა დედის ღირსებით დაჯილდოვდა და ყველა მუსლიმი ქალი თუ კაცი, დიდი თუ პატარა, სხვადასხვა პრობლემების გადასაჭრელად, მას ხშირად მიმართავდნენ. აღსანიშნავია ისიც, რომ მის გადამწვეტილებებს ყველა მათგანი უყოყმანოდ იღებდა.

ძვირფასი აიშე, რომელიც სწავლა-განათლებას უკეთილშობილესი შუამავლის სიცოცხლეშივე ჩაეჭიდა, ცოდნისა და სწავ-

ლის გზაზე წარმატების შესანიშნავი ნიმუში გახდა.

ამასთან ერთად, აღსანიშნავია უმმუ შერიქის როლი ისლამის ისტორიაში. მას ადამიანებამდე ისლამის ქეშმარიტების მიტანა ჰქონდა დასახული უმთავრეს მიზნად. უმმუ შერიქი ის ქალბატონია, რომელიც კარდაკარ დადიოდა და ყურაიშელ ქალებს ისლამს უხსნიდა. აღნიშნული ვითარებით შეწუხებულმა წარმართებმა, მის შესაჩერებლად, პირველ რიგში, მუქარას მიმართეს, შემდეგ ცხელ უდაბნოს ქვიშაზე მშიერ-მწყურვალნი დატოვეს, მაგრამ, მიუხედავად მრავალგვარი წამებისა, მასში ისლამის გავრცელების სიყვარულს არაფერი მოკლებია.

ეს ის პერიოდი იყო, როდესაც გაუთავებელი წამებით შეწუხებული მექელი მუსლიმები, წმინდა შუამავლის ნებართვით, მედინასკენ ფარულად მიდიოდნენ. უმმუ შერიქსაც უნდოდა თავი დაეღწია მექელი წარმართების მხრიდან მიყენებული ტანჯვისგან, მას სურდა ხალხისთვის ისლამი თავისუფლად აეხსნა. როდესაც მედინაში წამსვლელთაგან ისეთი ვერავინ ნახა, ვისთან ერთადაც უსაფრთხოდ შეძლებდა მგზავრობას, იძულებული გახდა იუდეველის ოჯახთან ერთად წასულიყო. მგზავრობის დროს, რწმენისა და მოთმინებისათვის ჯილდოდ უზენაესი ალლაჰის წყალობა მიიღო. მას დასალევი წყალი გამოეღია, რითაც იუდეველმა ისარგებლა და უთხრა, სანამ ძველ რწმენას არ დაუბრუნდებოდა, წყალს არ მისცემდა. იუდეველმა მეუღლეც გააფრთხილა, რომ უმმუ შერიქისთვის წყალი არ მიეწოდებინა.

უდაბნოში მცხუნვარე მზე ყველაფერს წვავდა, მგზავრობა ძალიან გართულდა, უმმუ შერიქს წყურვილისგან ძალ-ღონე გა-

მოეცალა. სიარული და საუბარი უჭირდა. ეს მდგომარეობა იუდეველს ახარებდა და აი-მედებდა. ის ფიქრობდა, უმმუ შერიქი ძველ რწმენას დაუბრუნდებოდა. თუმცა ამ ქალის მტკიცე რწმენა მისთვის მოულოდნელი აღმოჩნდა.

უმმუ შერიქის ურყევმა რწმენამ ზეგავლენა მოახდინა და იუდეველი დააფიქრა. მისმა სიტყვებმა იუდეველს გული მოუღბო და ისლამის სხივით გაუნათა. ისე მოხდა, რომ იუდეველმა და მისმა ოჯახმა ისლამი აღიარეს და უმმუ შერიქთან ერთად წარმოთქვეს „ქელიმეი შეჰადეთი“.

ისლამის ახსნა და ამ რწმენისკენ ადამიანების მოხმობა, ასევე ამისთვის საკუთარი სიცოცხლის გამეტება, ყველა ადამიანისთვის ადვილი საქმე არა არის. თუმცა ისლამის ისტორიაში არსებობდნენ ძვირფასი ადამიანები, რომლებმაც ისლამის გავრცელების გზაზე ისეთი თავგანწირვის გამოჩენა შეძლეს, რომელიც ისტორიაში წარუშლელი ასოებით ჩაინერა და მორწმუნეთა გულებში მარად დარჩა. ასეთი თავგანწირული ადამიანები იყვნენ: მართლმორწმუნეთა დედა, ძვირფასი ჰატიჯე, კეთილშობილი ფატიმა და სხვა ღრმადპატივცემული ქალბატონი თანამიმდევრები. ჩვენამდე მოღწეული მსგავსი ისტორიები, მაგალითი უნდა იყოს ყოველი მორწმუნე ქალისა და მამაკაცის ცხოვრებაში. მისთვის, ვისაც გულში ისლამის გავრცელებისა და ახსნის სურვილი აქვს, დროს, ადგილს და გარემოებას არსებითი მნიშვნელობა არა აქვს.

დაე, დიადმა გამჩენმა ხელახლად გაცოცხლების დღეს, იმ ხალხის რიგებში გვამყოფოს, ვისიტაც ის კმაყოფილია! ■

გიორგი სააკაძე – გმირი თუ მოღალატე?!

გიორგი სააკაძე, წოდებული წარმომავლობით, აზნაურთა წრეს ეკუთვნოდა. იგი დაახლოებით 1580 წელს დაბადებულია შიდა ქართლში, ატენის ხეობის სოფელ ფელში; მამამისს ერქვა სიაუში, დედას კი - თამარი (ბარათაშვილის ქალი). გიორგის ჰყავდა სამი ძმა და ერთი და.

სიმონ მეფისა და გიორგი X-ის (1600-1606 წ.წ.) მიერ დანიშნულებული სააკაძე დიდ ფეოდალად იქცა. იგი თემის ხეობაში ჩასახლდა, თავის რეზიდენციად სოფელი ნოსტე აქცია, სადაც სასახლე, ციხესიმაგრე

და ეკლესია ააშენა.

„გათავადებულმა აზნაურმა“ გიორგი სააკაძემ ცოლად შეირთო ნუგზარ არაგვის ერისთავის ასული მარეხი, რომლისგანაც შეეძინა რვა შვილი - ხუთი ვაჟი და სამი ასული.

გიორგი სააკაძის სახელმა ძლიერად პირველად ტაშისკართან (ხაშურის რაიონში) გაიელვა. იდგა 1609 წლის თიბათვე (ივნისი). სამცხეში შემოიჭრნენ თურქები და ყირიმელი თათრები. ახალციხის აღების და გაძარცვის შემდეგ თრიალეთის გზით მტერი ქართლში შეიჭრა.

. ტაშისკართან, ქვიშხეთის ახლოს, ნახვეტას მინდორზე, მათ გზა გადაუკეტეს ქართველებმა. ლუარსაბ მეფემ სარდლობა მიანდო გიორგი სააკაძეს და მანაც მარტივი, მაგრამ თამამი ტაქტიკით სასტიკად დაამარცხა თურქთა ჯარი.

1611 წლის შემოდგომაზე ლუარსაბ მეფემ ცოლად შეირთო გიორგი სააკაძის და. მეფესთან დამოყვრებამ ახალი ასპარეზი გადაუშალა მოურავს. სააკაძის მოწინააღმდეგე თავადებმა მწვავედ განიცადეს „უგვარო ქალის“ დედოფლად დასმა და ლუარსაბ მეფესთან სააკაძის დაბეზლება იწყეს. ისინი რამდენიმე თვის განმავლობაში უჩიჩინებდნენ მეფეს თავიდან მოეშორებინა „უჯიშო დედოფალი“ და მოეკლა გიორგი სააკაძე.

მეფემ თავადთა ზენოლას ველარ გაუძლო, ცოლი გაუშვა და სააკაძის მოკვლაზეც დათანხმდა. მაგრამ ფარეშთუხუცესმა ბააკა ხერხეულიძემ სააკაძე გააფრთხილა და მანაც ცოცხალმა გაასწრო. ცოლ-შვილთან ერთად ირანს გაიქცა შაჰ-აბას I (1587-1629 წ.წ.) კარზე.

თავადებმა შადიმან ბარათაშვილის მე-
თაურობით მიწასთან გაასწორეს სააკაძის
კარ-მიდამო. 1612 წელს ირანს გადახვენილი
გიორგი სააკაძე შაჰის სამსახურში ჩადგა.
იგი ირანში თავის შესაფარებლად ცნავდა
და თავგასულ თავადებზე შურის საძიებლად.
შაჰის კარზე გიორგიმ სარწმუნოება
გამოიცვალა – მუსლიმი გახდა და თავის
დროს უცდიდა.

ეს დროც დადგა. თურქეთთან დაზა-
ვების შემდეგ (1612 წ.) შაჰმა ქართლ-კახე-
თისათვის მოიცალა. მან მიზნად დაისახა ამ
ორი ქართული სამეფოს ცალ-ცალკე
განადგურება, გაძარცვა, მო-
სახლეობის აყრა და ირან-
ში გადასახლება, ხოლო
მათ ნაცვლად თურქ-
მენული ტომების
ჩამოსახლება.

1614 წელს
შაჰ-აბას I კახეთ-
ში ლაშქრობა
გადაწყვიტა.
სომეხი ისტორი-
კოსის, არაქელ
თავრიზელის თქ-
მით, შაჰმა ჯარე-
ბი შეაგროვა და
საქართველოსკენ გა-
მოეშურა. მას მეგზურად
და მრჩეველად თან ახლდა
მოურავი გიორგი სააკაძე (აქვე
უნდა ითქვას, რომ მაშინ საქართველოში
ლაშქრობას თავი აარიდეს ასევე მუსლიმმა
ქართველებმა – იმამ-ყული-ხან და დაუდ-ხან
უნდილაძეებმა, რომელთა მამა ალავერდი-
ხან-უნდილაძე შაჰის მარჯვენა ხელი იყო და
თავადაც აბას I სამსახურში იდგნენ).

მემკვიდრის თქმით, სააკაძე ურჩევდა
შაჰს, რომ „ზაფხული გასულიყო, ზამთარი
დამდგარიყო, ტყეში ხეებს ფოთლები გა-
დასცვენოდა, რომ სპარსთა ჯარს გაად-
ვილებოდა ცხენებით სიარული და შესვლა
ქართველთა ქვეყანაში“ (იგივე ცნობა გაიმე-
ორეს ისტორიკოსებმა ბერი ეგნატაშვილ-
მა და ვახუშტი ბაგრატიონმა). შაჰ-აბასმა
კახეთი მიწასთან გაასწორა, 80 ათასი კახე-
ლი დაატყვევა და ირანს გააგზავნა. შემდეგ
იგი ქართლში გადავიდა. კახეთის მეფე

თეიმურაზ I და ქართლის მეფე ლუარსაბ II
იმერეთს გაიქცნენ იქურ მეფესთან, გიორ-
გი III-თან თავის შესაფარებლად. შაჰ-აბასი
დაჟინებით მოითხოვდა ორივე მეფის მისთ-
ვის გადაცემას. ერთხანს მეფეები უარზე
იდგნენ, მაგრამ შემდეგ ლუარსაბ მეფე,
თავისი ნებით, წამოვიდა და შაჰს ჩაბარდა.
ახალგაზრდა გმირმა ამით ქართლს აარიდა
ისეთივე აოხრება, რაც კახეთს ხვდა წილად.
შაჰ-აბასმა იგი ტყვედ წაიყვანა ირანში და
ციხეში გამოჰკეტა. გიორგი სააკაძემ ლუ-
არსაბ მეფის ალტერნატივის ძიება და შა-
ჰისთვის შეთავაზება იწყო. 1615

წელს კახელები აუჯანყდნენ

შაჰ-აბასს და ალავერდში
მდგარი ციხიონი მთ-
ლიანად გაჟლიტეს.

შაჰმა კახეთის სა-
ბოლოოდ მოთხ-
რა გადაწყვიტა,

1616-17 წლებში

კიდევ სამჯერ

დალაშქრა

და, მართლაც

,ენით აუნერე-

ლი უბედურება

დაატრიალა ამ

მდიდარ და ლამაზ

მხარეში (ყველა ლაშ-

ქრობის დროს მას თან

ახლდა სააკაძე).

კახეთის მოსახლეობის მე-

სამედი ამ ბრძოლებში განყდა, ნახევარი კი
ირანში იქნა გადასახლებული - სულ ნახე-
ვარ მილიონამდე ადამიანი შეენირა ამ გამა-
ნადგურებელ ლაშქრობებს.

1619 წელს ქართლის მმართველად შაჰ-
აბასმა უნიჭო სიმონ-ხანი დანიშნა, თანა-
შემწედ კი გიორგი სააკაძე დაუდგინა. რე-
ალურად ქართლს სააკაძე მართავდა, მას
ეკითხებოდა ყოველი საქმე. სააკაძე კარგად
მიხვდა თავის შეცდომას (ვინც უცხო მეფე-
თათვის თავს გადადებს, ის ყოველთვის
ცუდად დაამთავრებს თავის ცხოვრებას) და
თავის ძველ მტრებს - ციციშვილებს, ბარა-
თაშვილებს და ჯავახიშვილებს შეურიგდა,
თუმცა ლუარსაბ მეფის მიმართ ბოლმა არ
განელებია და გარკვეული წვლილიც შეიტა-
ნა მის დაღუპვაში, 1622 წელს.

1623 წელი თითქმის მთლიანად ირანში დაჰყო სააკაძემ: გაზაფხულზე მან აქტიური მონაწილეობა მიიღო ყანდაჰარის (ავღანეთში) ალებაში, შემოდგომაზე კი ყარჩიხა-ხანთან ერთად ერაცში ილაშქრა და ბაღდადი და ქურთისტანი დაუმორჩილა შაჰს (შაჰმა მთავარსარდლობა და ბაღდადის ალების პატივი მთლიანად ყარჩიხა-ხანს მიაწერა, რითაც ძალზე გააბოროტა სააკაძე).

1624 წლის ბოლოს შაჰმა საბოლოოდ გადაწყვიტა ქართლ-კახეთის მიწასთან გასწორება და ამისათვის საგანგებო მზადება დაიწყო. შაჰი კვლავ არ ენდო სააკაძეს და მთავარსარდლად ისევ ყარჩიხა-ხანი (გათათრებული სომეხი) დანიშნა. მეტიც, მან ირანში მძევლად დაიტოვა სააკაძის შვილი პაატა და სააკაძის სიმამრის ზურაბ არაგვის ერისთავის მეუღლე (შაჰი ალბათ ფიქრობდა, რომ რაკი სააკაძემ გაიმეტა თავისი მბრძანებელი, ლუარსაბ მეფე, შეიძლება იგივე გაეკეთებინა შაჰისთვისაც).

1625 წლის მარტში ყარჩიხა-ხანმა ჯარი ჯერ ალაიანის ველზე დააბანაკა, მერე კი მარტყოფის ველზე განალაგა. სააკაძემ იცოდა, რომ ცბიერი შაჰი მას არ ენდობოდა. ეს ეჭვი კიდევ უფრო განუმტკიცა მის მიერ ლოჭინის ხეობაში შაჰის მალემსრბოლის შეპყრობამ, რომელსაც შაჰის წერილი მოჰქონდა ყარჩიხა-ხანთან. შაჰ-აბასი თავის ერთგულ სარდალს ავალეებდა, რომ ამოეწყვიტა კახელები, ქართველები კი აეყარა და ირანში გაესახლებინა, სააკაძე მოეკლა და ირანში მისი თავი გაეგზავნა. სააკაძემ სასწრაფოდ შეკრიბა ქართლის თავადები, სასულიერო პირნი და შაჰის მალემსრბოლისთვის წართმეული წერილი წაუკითხა ყარჩიხა-ხანის იდუმალ. ყველა მიხვდა კარს მომდგარ საფრთხეს, გიორგიმ დაიყოლია ზურაბ არაგ-

ვის ერისთავიც და ყარჩიხა-ხანის ლაშქრის წინააღმდეგ აჯანყება გადაწყვიტეს. აჯანყების დღედ დათქვეს 1625 წლის 25 მარტი, ხარება დღე.

ამ დღეს ქართველებმა გიორგი სააკაძის ჭკვიანური საომარი ტაქტიკისა და გამბედაობის, აგრეთვე ქართველ მოლაშქრეთა თავდადების წყალობით, თითქმის, მთლიანად ამოწყვიტეს შაჰის 30 ათასიანი არმია. თავად სააკაძემ საკუთარი ხელით განგმირა ყარჩიხა-ხანი და იუსუფ-ხანი, ხოლო მისმა მხლებლებმა დანარჩენი ირანელი სარდლები. მარტყოფის გამარჯვებას უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა ქართლ-კახეთის

და მთლიანად საქართველოსათვის. სააკაძემ გონივრულად შეფარებულ, კახთა მეფეს, თეიმურაზს წერილი გაუგზავნა და ქართლ-კახეთის ტახტზე მეფედ მოიწვია.

სააკაძესა და ზურაბ ერისთავზე განრისხებულმა შაჰ-აბასმა თავი მოჰკვეთა სააკაძის უმცროს ვაჟს პაატას.

მარტყოფის გამარჯვებამ და პაატას

სიკვდილმა ხალხი საბოლოოდ შემოაბრუნა სააკაძისკენ და აპატია მას რენეგატობა და კონდოტიერობა (კონდოტიერი—ადამიანი, რომელიც პირადი გამორჩენისთვის ყველაფერზეა წამსვლელი)

ასეთი დიდი მარცხი ჯერ არაგვისთან მოსვლია შაჰ-აბასს. მან გადაწყვიტა ქართველები საბოლოოდ მოესპო. შაჰმა ქართლში დიდი ლაშქრით გამოაგზავნა თავისი სიძე ისა-ხან ყოჩიბაში. ჯარმა 1625 წლის ივნისის ბოლოს სოფელ მარაბდასთან დაიბანაკა.

1 ივლისს მარაბდის ველზე 50 ათასი ირანელი 20 ათას ქართველს დაუპირისპირდა. მართალია, ქართველებმა თავიდან სერიოზულ წარმატებას მიაღწიეს, მაგრამ ირანელებს მიეშველა აზერბაიჯანის ბეგლარბეგი, შაჰ ბენდე-ხანი, თავისი

მხედრობით. ქართველები დამარცხდნენ. 10 ათასი ქართველი და 14 ათასი ირანელი ესვენა მარაბდის ველზე. ბრძოლაში გმირულად დაეცა ცხრა ძმა ხერხეულიძე. გადარჩენილმა ქართველებმა უკან დაიხიეს და გაიფანტნენ.

გიორგი სააკაძემ პატარ-პატარა რაზმები შემოიკრიბა და პარტიზანული ბრძოლა გააჩალა დამპყრობთა წინააღმდეგ. მან შეძლო ქსანთან ირანელთა 12 ათასიანი ჯარის განადგურება. ამასობაში შაჰ-აბასმა ტაქტიკა შეცვალა და თეიმურაზ მეფესთან ზავი დადო. ეს აღარ მოეწონა სააკაძეს და იმერეთში გადავიდა, დაუმძახლდა იმერთა მეფეს გიორგი მესამეს და თანაც შეჰპირდა, ქართლ-კახეთში თეიმურაზის ნაცვლად მისი ვაჟის მეფედ დასმას. თეიმურაზს ისედაც არ მოსწონდა, რომ რეალური ძალაუფლება სააკაძის ხელში იყო და როცა მისი ახალი გეგმის შესახებ შეიტყო, ფრიად განრისხდა - ფაქტი იყო, რომ სააკაძე ძალად აღარ აგდებდა თეიმურაზ მეფეს. ამ უნდობლობამ და დაპირისპირებამ გამოიწვია უდიდესი უბედურება - სამოქალაქო ომი, ანუ ქართველები საუღელტადა დაერივნენ ერთმანეთს. ეს ყველაფერი 1626 წლის შემოდგომაზე ბაზალეთის ტბასთან მოხდა, გაერთიანებული ქართლ-კახეთის მეფის წინააღმდეგ გამოსვლა სააკაძის დიდი შეცდომა იყო, მიუხედავად იმისა, რომ ამ დაპირისპირებაში, გარკვეულწილად, თეიმურაზიც სცოდავდა, სააკაძე მაინც მეფის ქვეშევრდომი იყო და მეტი დათმობა და შეგნების გამოჩენა მართებდა, ეს კი ძალაუფლებით „მთვრალმა“ სააკაძემ არ გაითვალისწინა და თავის მომხრეებთან ერთად დამარცხდა კიდევ. ამ ბრძოლაში დაიღუპა და დაიჭრა ასობით ადამიანი და, რაც ყველაზე დიდი უბედურება იყო, დაიშალა ქართველთა ერთობა.

თეიმურაზზე შურისძიებით აღვსილი სააკაძე, მომხრეებით, ჯერ სამცხეში გადავიდა, იქიდან კი თურქეთის სულთანს ეახლა და თავისი სამსახური შესთავაზა ირანის წინააღმდეგ, სამაგიეროდ კი ჯარი სთხოვა საქართველოს „გამოსახსნელად“. ამით მან კვლავ გაიამეორა ძველი შეცდომა. თურქეთის სულთანს სულ სხვა გეგმები ჰქონდა - მას სააკაძე ირანის წინააღმდეგ სარძოლველად სჭირდებოდა და არა საქართველოს

საშველად. ამასთან შაჰ-აბასის მაგალითიც წინ ედგა სულთან მურად IV-ს. სააკაძე კარგად მიიღეს, ყარაბაღის ვილაიეთი უბოძეს, დიდვზირის ხუსრევ-ფაშას მარჯვენა ხელადაც დანიშნეს, მაგრამ ბოლომდე, როგორც ჩანს, არ ენდობოდნენ და თვალს ფხიზლად ადევნებდნენ. როცა მიხვდა, რომ თურქეთის სულთანს მისთვის „არ ეცალა“, სააკაძემ ქართლში გაქცევა გადაწყვიტა. ის და მისი მხლებლები, ორმოცდაათამდე ქართველი, მათ შორის მისი ვაჟი ავთანდილც, შეიპყრეს და ყველანი სიკვდილით დასაჯეს. უცხო, მტრული ძალებით მხოლოდ პირადი ძალაუფლების და სიმდიდრის მოპოვება შეიძლება და არა სამშობლოს ჭეშმარიტი გამოხსნა. ამადაც ამბობდა დიდი ბაირონი: „ვაგლახ! მას სჯერა ეს ზღაპარი, რომ მის სამშობლოს გამოიხსნის გადამთიელი“.

სააკაძეზე უამრავი ნაშრომი და ნარკვევია დაწერილი: ზოგი მას ქვეყნის მხსნელად და ეროვნულ გმირად თვლის, ზოგი მოღალატედ და კონდოტიერად, ხოლო ზოგი არც მოღალატედ და არც გმირად, უბრალოდ, ტრაგიკულ პიროვნებად მიიჩნევს მას. ფაქტი ერთია - სააკაძეს დიდი დამსახურებაც მიუძღვის თავის ქვეყნის წინაშე (ტაშისკარის, მარტყოფის, ქსნის ბრძოლების მოგება, შვილის - პაატას განირვა სამშობლოსათვის) და დიდი შეცდომებიც აქვს დაშვებული (კახეთში შაჰის მეგზურობა, ლუარსაბის „დაღუპვა“, სამოქალაქო ომის გაჩაღება ბაზალეთთან, სუსტი და მერყევი პოლიტიკა). მაგრამ აქ მთავარია ის, რომ გიორგი სააკაძე ცდილობდა საკუთარი ზეგავლენის ქვეშ მოექცია ყველა ის მმართველი, რომლის სამსახურშიც იყო და ამის განსახორციელებლად მზად იყო ყველაფერი გაენერა.

გამომდინარე ზემოთქმულიდან გიორგი სააკაძე უფრო მოღალატეთა კატეგორიას შეიძლება მივაკუთვნოთ, ვიდრე სამშობლოსთვის თავგანწირული გმირების კოჰორტას. ■

ნებადართული და აკრძალული ხორცი

ისლამის კანონების მიხედვით, მუსლიმანებს ნება ეძლევათ საკვებად გამოიყენონ შინაური ცხოველებისა და ფრინველების ხორცი. მაგალითად, ძროხის, აქლემის, კამეჩის, ცხენის, ცხვრის, თხის, ქათმის, ბატის, სირაქლემას, მტრედის, კურდღლის ხორცი. ნებადართულია საკვებად სარანჩას გამოყენება. ასევე ნებადართულია ნებისმიერი თევზი. თუმცა უნდა შევნიშნოთ, რომ არსებობს უდიდესი იმამის აბუ ჰანიფას მოსაზრება, რომელიც მიუთითებს, რომ ცხენის ხორცის საკვებში გამოყენება სასურველი არ არის. მოცემული მოსაზრება დამყარებულია იმაზე, რომ ცხენებს ადრე იყენებდნენ სატრანსპორტო საშუალებად და სამხედრო მოქმედებების დროს.

იმისათვის, რომ ზემოთჩამოთვლილი ცხოველების ხორცი ნებადართული (ჰალალი) გახდეს, საჭიროა დაკვლის რიტუალის დაცვა. ეს რიტუალი მდგომარეობს ყელის არტერიების, საყლაპავი მილისა და სასუნთქი გზების გადაჭრაში, უზენაესის სახელის ხსენებით („ბისმილლაჰი ალლაჰუ ექბერ“). ამ რიტუალის შემსრულებელი ადამიანი უნდა იყოს მუსლიმი ან წიგნობებულთა რიცხვიდან, რომლებიც ფსიქიურად ჯანმრთელი არიან.

იმ მტაცებელი ცხოველების ხორცის, რომლებსაც აქვთ ეშვები და იკვებებიან ლეშით, საკვებად გამოყენება მკაცრად აკრძალულია. მათ განეკუთვნებიან ლომ-

ები, ვეფხვები, მგლები, ტურები, ჰეპარდები, მელიები, დათვები, ძაღლები, ხვლიკები და ა.შ. საკვებად ველური ბალახისმჭამელი ცხოველების (ირმები, ველური ძროხები და ა.შ.) ხორცის გამოყენება ნებადართულია, დაკვლის ნახსენები რიტუალის დაცვის პირობით. ცეცხლსასროლი იარაღით ნადირობის შემთხვევაში, ალლაჰის სახელის ხსენება („ბისმილლაჰი ალლაჰუ ექბერ“) აუცილებელია გასროლის დროს. თუ ცხოველი მხოლოდ დაიჭრა, მონადირემ დანის გამოყენებით დაკვლის რიტუალი უნდა დაასრულოს.

ვირის, ჯორის, ციყვის, სპილოს, მტაცებელი ფრინველების (არწივი, შევარდენი, ყვავი), ღამურების ხორცის გამოყენება საკვებად ასევე არ შეიძლება. ასევე კატეგორიულად არის აკრძალული ღორის ხორცი.

არიყენებენ საკვებში ისეთი ცხოველებისა და მწერების ხორცს, რომლებიც ზიზღს იწვევენ. მაგალითად თაგვებს, ბაყაყებს, გველებს, ბუზებს, პეპლებს, მორიელებს. ასევე საკვებად უვარგისად ითვლება იმ ზღვის ცხოველების ხორცი, რომლებიც თევზებს არ მიეკუთვნებიან, ისეთების, როგორებიცაა რვაფეხა, მოლიუსკები, კიბორჩხალები და ა.შ. საკვებად არ იყენებენ რეპტილიებს, რომლებიც წყალშიც ცხოვრობენ და ხმელეთზეც. მაგალითად: კუს და ნიანგს. ■

ტაცდომ აკისრია ოჯახის მაცვრიალური უზრუნველყოფა მამაკაცს?

ისლამმა, რომელმაც სამართლიანობის პრინციპის შესაბამისად, ცხოვრების ყველა სფერო მოაწესრიგა, სამართლიანობა დაადგინა ქალებისა და შვილების უფლებებთან მიმართებაშიც, მისცა მათ ისეთი შესაძლებლობები, რომელთა მოპოვებაც ისინი ვერასდროს და ვერანაირი სამართლებრივი სისტემის პირობებში ვერ შეძლებდნენ. უზენაესმა ალლაჰმა, რომელმაც მამაკაცი და ქალი სხვადასხვა ამოცანების შესასრულებლად გააჩინა, მათ განსხვავებული თავისებურებები უბოძა. მაგალითად, ქალი თავისი ბუნებით, სუსტი და მგრძნობიარეა, ხოლო მამაკაცი სულით და სხეულით უფრო ძლიერია. ამიტომ მამაკაცმა და ქალმა, მათი თავისებურებებიდან გამომდინარე, ცხოვრებაში შესაბამისი ადგილი უნდა დაიკავონ. მაგალითად: იმის თქმა, რომ ქალმა ოჯახი უნდა არჩინოს და ამისთვის მძიმე და მომქანცველ სამუშაოებზე უნდა იმუშაოს, ნიშნავს იმ თავისებურებების დაუინყებას, რომელიც ქალს აქვს ნაბოძები. ასევე ძლიერ და ჯანმრთელ მამაკაცს არ შეეფერება მთელი დღეების განმავლობაში სახლში ჯდომა. მამაკაცის მოვალეობა არის იმუშაოს და გამოიმუშაოს ფული, რათა ოჯახი გამოკვებოს. იმის გამო, რომ მამაკაცი უფრო ძლიერი და ამტანია გარეგანი რყევების მიმართ, მატერიალური უზრუნველყოფა მას დაეკისრა. უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

„ხოლო ბავშვის მამა, ჩვეულების

მიხედვით უზრუნველყოფს დედას კვებით და ტანსაცმლით. არცერთ ადამიანს მის შესაძლებლობებზე ზემოთ არაფერი ეკისრება“ (სურა ბაყარა, აიათი 233)

ამ აიათიდან ნათელია, რომ მატერიალური უზრუნველყოფა (ნაფაყა) არის მამაკაცის ვალდებულება (ვაჯიბი). სხვა აიათში უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

„შეძლების მქონემ (გაყრილ ცოლს) ქონების მიხედვით გადაუხადოს. მან კი, ვინც სახსრებში შეზღუდულია, გადაუხადოს იმისგან, რაც მას ალლაჰმა უბოძა. ალლაჰი არაფისგან ითხოვს იმაზე მეტს, რაც მათ უბოძა. ხელმოკლეობის შემდეგ ალლაჰი აუცილებლად შემსუბუქებს უბოძებს“. (სურა ტალაყი, აიათი 7)

აიათებში ნათქვამია, რომ „ნაფაყა“ დაკისრებულია მამაკაცზე და ოჯახის თითოეული თავკაცი, თავისი შესაძლებლობის ფარგლებში ვალდებულია ეს ტვირთი ზიდოს.

თუ ცოლს უნდა ოჯახის ბიუჯეტში თავისი წვლილი შეიტანოს, ეს შესაძლებელია. ქალს შეუძლია ოჯახისთვის ფული გამოიმუშაოს იმ პირობით, რომ მას არ შეუძლია მუშაობა იქ, სადაც ისლამის მიხედვით ეს აკრძალულია. ამის საუკეთესო მაგალითია უკეთილშობილესი შუამავლის ერთ-ერთი ცოლი ზეინაბი, რომელიც ხელმარჯვე ოსტატი იყო და თავისი ნაკეთობების გაყიდვით ფულს გამოიმუშავებდა. ■

იცით თუ ატა ტომ?

ერთი კგ ლიმონი უფრო მეტ შაქარს შეიცავს, ვიდრე ერთი კგ მარწყვი.

მარგალიტები ძმარში დნება.

ვენერაზე არსებობს პლანეტა, რომელიც საათის მიმართულებით მოძრაობს.

მსოფლიო მოსახლეობის 50% ტელ - ფონზე ერთხელაც არ უსაუბრია.

მაშინ, როცა ერთ საათზე მეტხანს ყურსასმენებით რაიმეს უსმენთ, ყურში ბაქტერიების რაოდენობა 700 ჯერ იზრდება.

რუსეთში, როცა მამაკაცები ერთ - მანეთს ხვდებიან და ტუჩებში აკოცებენ ეს პატივისცემისა და დაფასების ნიშანია.

მხოლოდ დათვია ის გარეული ც - ოველი, რომელიც ადამიანს შესაქმელად თავს ესხმის.

მინდვრის ჭიებისთვის ყველაზე სა - ვარელი საჭმელი ნესვია.

არსებობს კუს ერთ-ერთი სახეობა, რომელიც ცივ კლიმატში, მტკნარ წყლებში ბინადრობს. როდესაც იგი შემოდგომაზე ღრმად ჩაისუნთქავს და წყალში შევა, გაზაფხულამდე იქ რჩება, აღსანიშნავია, რომ კუს ეს სახეობა სამი თვე უჟანგბადოდ ცოცხლობს და გლუკოზის საშუალებით ინაზღაურებენ ენერგიას. აგრეთვე მათი

გული წუთში მხოლოდ ერთხელ სცემს.

იმისათვის, რომ ედისონს ნათუ - ისთვის გამოსაყენებელი მატერია ეპოვა, საამისოდ 3000 ცდა ჩაატარა.

პირველ მსოფლიო ომში 2. 500. 000 ოქრო იქნა გამოყენებული.

პოლონეთის მეფე აუგუსტოს 350 შვილი ჰყავდა.

მხოლოდ დედა ბუზები იკბინებიან.

დედამინაზე დაბალი სიძლიერის მ - ნისძვრა ყოველ წუთში ხდება.

ადამიანი დღე ღამის განმავლობაში 23 ათასჯერ ამოისუნთქვას და ჩაისუნთქვას.

ბავშვის წონა განაყოფიერებიდან დაბადებამდე ხუთ მილიონჯერ იზრდება.

შველები წყლის წყურვილს მცენ - რეების საშუალებით იკმაყოფილებენ და ასე მათ სიცოცხლე უწყოდაც შეუძლიან.

სირაქლემას თვალი, ტვინზე უფრო დიდი აქვს.

ფარშევანგის კვერცხის მოსახარმად საჭიროა 4 საათი.

ავსტრალიაში მხოლოდ სერტ - ფიცირებულ ელექტრომემკეთებელს შეუძლია ნათურის შეცვლა. კანონდამრღვევი 10 გირვანქით ჯარიმდება

ბრძნული გამოწათქვაები

☞ სანამ ვინმეს მიწას შეაყრიდე ს - ფრთხილად გამოიჩინე და არ დაივიწყო: იცოდე, რომ პირველად ხელები შენ დაგესვრება.

☞ თავმდაბალ ადამიანებს სულ - ლად ნუ მიიჩნევთ, მისი სიჩუმე, ღირსე - ბიდან გამომდინარეობს.

☞ ტყუილებით მეგობრის შეძენას, სიმართლით დაკარგვა არჩიე.

☞ გონიერი მამაკაცი არა ამქვეყნად ყველაზე ლამაზ ქალს, არამედ იმ ქალს შეიყვარებს ვინც მას ორივე ქვეყანას გაულამაზებს.

☞ უპირველესად საკუთარი თავი, შემდეგ კი სხვები დაარჩიე.

☞ გეშინოდეთ იმ ადამიანის წყე - ლისა, რომელსაც აწყენინეთ და გული ატკინეთ.

☞ თუ მარადიულ სიყვარულს ეძებ, შეიყვარე ის, ვინც უკვდავია.

☞ თუკი ადამიანები ზუგრს უკან შენს შესახებ საუბრობენ, ე.ი. თქვენ მათზე წინ დგახართ.

☞ იმედი არავის გაუცრუო, ვინაი - ან შეიძლება იგი, მხოლოდ იმედს ფლობს.

☞ ის, ვინც გენდობა არასოდეს მოატყუო, ხოლო ვინც მოგატყუებს მას არასოდეს ენდო.

☞ წარსულში არასოდეს იცხოვრო, თუმცა წარსულიდან გაკვეთილი ყოველთვის მიიღე.

☞ ისინი ვინც ღირსებას თანამდ - ბობაში ხედავენ, როდესაც თანამდებო - ბიდან წავლენ უღირსნი დარჩებიან.

☞ იქ სადაც სამართალი ძალას დ - კარგავს, ძლიერების სამართალი შევა ძალაში.

☞ თუ გინდა, რომ მომავალში არ ინანო გადადგმული ნაბიჯის, სამი რამ ყურადღებით აირჩიე! მეუღლე, სამსახური და მეგობარი.

☞ ორი თვალის სანაცლოდ მთელი ქვეყანა რომ გაჩუქონ დათანხმდებო - დი? – რა თქმა უნდა უარს ეტყოდი არა? მაშ რატომ არ შეასრულებ სეჯდეს მის წინაშე, ვინც შენ მხედველობა გინყ - ალობა?

☞ მე არა ბოროტი ადამიანების დესპოტიზმი, არამედ კეთილი ადამი - ანების დუმილი მაშინებს.

☞ გამომშვიდობება მათ ეკუთვნით, ვისაც ერთმანეთი არაგულწრფელად უყვართ, ვინაიდან წრფელი გულით შეყ - ვარებულები არასოდეს განშორდებიან.

☞ მომავალში ექიმების მიერ პაც - ენტისთვის გასაწერი რეცეპტი, მუს - ლიმების მიერ შესრულებული ნამაზი და მარხვა იქნება. (ჯეორჯი ბერნარდი)

☞ მატყუარა ადამიანების ძირ - თადი თვისებები შემდეგია: ჯერ ენას დაგიფენს და ძალიან ბევრ რამეს დაგ - პირდება, შემდეგ კი მიგატოვებს და სულ შენს საწინააღმდეგოდ ილაპარ - აკებს.

☞ როდესაც ადამიანის სიმდიდრე მრავლდება, პარალელურად მისი მტერიც იმატებს, ხოლო როცა პიროვნების ცოდნა ძლიერდება მის გარშემო მეგო - ბრები იყრიან თავს.

☞ უსარგებლო სიცოცხლე უდროო სიკვდილია. გოეთე

იმისათვის, რომ ყურბანი შეეწირო, შეიძლება თუარა ბანკიდან კრედიტი გამოვიტანო?

1. შესაძლებელი არის თუარა, რომ ყურბანის დაკლის ნაცვლად წყალობა გავცეთ?

პასუხი: ყურბანი, როგორც ღვთისმსახურება მისთვის მთავრი და დამახასიათებელია ყურბან ბაირამის დღეებში გარკვეული ცხოველის უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვების მიზნით დაკლა. გამომდინარე აქედან, თუკი აღნიშნული პირობა შესრულებული არ იქნება, ანალოგიურად ყურბანის ღვთისმსახურებაც შეუსრულებლად ჩაითვლება. დაკლული საქონლის ხორცს მიირთმევს, როგორც თვით ყურბანის მეპატრონე, ასევე მეგობრები, ნათესავები და ღარიბები.

უნდა აღინიშნოს, რომ ღარიბებზე დახმარებაც ღვთისმსახურება და კეთილი ქმედებაა. თუმცა ყურბანის დაკლა არ შეიძლება სხვა ღვთისმსახურებით იქნას ჩანაცვლებული. ვინაიდან ისლამში ერთი რომელიმე ღვთისმსახურების ადგილი, არ შეიძლება სხვა რომელიმე ღვთისმსახურებამ შეცვალოს.

უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

„ყოველი თემისთვის ჩვენ დავადგინეთ მსხვერპლშენიშვნის ადგილი, რათა მათ ახსენონ ალლაჰის სახელი საქონელზე, რომელიც მან უბოძა. თქვენი ღვთაება ერთადერთი ღმერთია! მაშ, იყავით მისი მორჩილნი! შენ კი ახარე მორჩილთ!“...(სურა ჰაჯი, აიათი 34)

2. შეიძლება თუარა, რომ მსხვილფეხა ცხოველი ყურბანად 7 პიროვნებაზე მეტმა დაკლას?

ერთი მცხვილფეხა ცხოველის ყურბანად შენიშვნა 7 პიროვნებაზე მეტს არ შეუძლია. ამის მტკიცებულებად ჰადისებს მიმვმართავთ.

ჯაბირ ბინ აბდულლაჰის მიერ გადმოცემულ ჰადისში ნათქვამია:

„ჩვენ, როდესაც უკეთილშობილეს შუამავლის დროს ჰაჯობის რიტუალს ვასრულებდით 7 პიროვნება ერთად ან ერთ აქლემს ან კიდევ ერთ მსხვილფეხა ცხოველს ვკლავდით.

გარდა ამისა ჯაბირ ბინ აბდულლაჰი გადმოგვცემს:

ნმინდა შუამავალთან ერთად ჰაჯობის შესრულების მიზნით გზას გავუდევით. უკეთილშობილესმა შუამავალმა გვითხრა: აქლემი და მსხვილფეხა საქონელი საზიაროდ შეგიძლიათ დაკლათ. ოღონდ ერთი აქლემი საზიაროდ მხოლოდ ყოველ შვიდმა თქვენგანმა დაკლას. (მუსლიმი, ჰაჯი, 351)

3. იმისათვის, რომ ყურბანი შეეწირო, შეიძლება თუარა ბანკიდან კრედიტი გამოვიტანო?

კრედიტი იგივეა, რაც პროცენტის ვალი. ხოლო პროცენტი ისლამის მიხედვით ჰარამია. ანალოგიურად ჰარამი ფულით გაკეთებული ნებისმიერი ქმედება თუნდაც ღვთისმსახურებას ისახავდეს

მიზნად ისლამში მიუღებელია. მუსლიმის მიერ ბანკიდან კრედიტის გამოტანით ყურბანის შეწირვა დაუშვებელია.

4. კითხვა: მამაჩემი ძალიან შეუგუებელი ადამიანია. ყველა ნათესავთან განწყვეტილი აქვს ურთიერთობა და არ ელაპარაკება. უფრო მეტიც საკუთარ შვილსაც კი გაებუტა. პარალელურად ამ ადამიანებთან ურთიერთობას ჩვენც გვიკრძალავს. წარმოიდგინეთ სადღესასწაულო დღეებს მართოდ ვატარებთ. არც ვინმე მოდის ჩვენთან და არც ჩვენ მივდივართ სხვებთან. მე მინდა, რომ მამაჩემმა იცხოვროს ისე, როგორც მუსლიმ ადამიანს შეეფერება. არ მინდა, რომ ჩემი ოჯახი რომელიმე ნათესავის მიმართ განაწყენებული იყოს. გთხოვთ დამეხმარეთ როგორ მოვიქცე ასეთ მდგომარეობაში?

პასუხი: მამათქვენს ტკბილი ენით ურჩიეთ, რომ ნათესავებთან კარგი ურთიერთობით ისარგებლოს, მას ნათესაურ ურთიერთობასთან დაკავშირებით აიათები აჩვენეთ, შეეცადეთ აუხსნათ, თუ რაოდენ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს უზენაესი ალლაჰი და უკეთილშობილესი შუამავალი ნათესაურ კავშირებს. თვითონ თუ არ ისურვებს წაკითხვას, დაჯექით და თავად წაუკითხეთ. ამასთან ერთად იგი მისთვის სანდო და საყვარელი რელიგიურად განსწავლული ვინმე თუ იცით, მის მოსაწახულებლად წაიყვანეთ, გარკვეული რჩევა დარიგება მანაც მისცეს. მიუხედავად ყველაფრის თუკი მამათქვენი ანალოგიურ შეცდომას დაჟინებით აგრძელებს, შეეცადეთ მამას მაინც არ აწყენინოთ და გული არ ატკინოთ. თუმცა თქვენ ნათესავებთან ურთიერთობა არასოდეს განწყვიტოთ. თუნდაც მას არ სურდეს ეს, თქვენ მაინც მოინახულებთ. მამათქვენს არ აქვს იმის უფლება, ვინაიდან არავის გააჩნია იმის უფლება, რომ უზენაესი ალლაჰის მიერ ნაბრძანები რომელიმე საკითხი საკუთარ ინტერესებს მოარგოს და აკრძალოს.

-უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

„და თუ ისინი დაგაძალებენ, რომ

თანაზიარი გამიხადო ის, რისი ცოდნაც შენ არ გაქვს, არ დაემორჩილო და სიკეთე გამოიჩინე ამქვეყნიურ ცხოვრებაში მათთვის! და მიჰყევი იმათ გზას, ვინც ჩემსკენ მოისწრაფვის. ბოლოს კი ჩემთანაა თქვენი მოსაქცეული. მაშინ გამცნობ თქვენ იმას, რასაც სჩადიოდით!“ (სურა ლოყმანი, აიათი 15)

„...გეშინოდეთ ალლაჰისა, ვისითაც ურთიერთობთ ერთმანეთს შორის და გაუფრთხილდით ნათესაურ კავშირებს. უეჭველად, ალლაჰი ზედამხედველია თქვენი!“ (სურა ნისა, აიათი 1)

„თაყვანი ეცით ალლაჰს და არავინ გაუხადოთ თანაზიარი მას. და კარგად მოეპყარით მშობლებს, ახლობლებს, ობლებს, ღატაკებს, მეზობლებს, ნათესავებსა და უცხოებს, თანამოძმეებს, მოგზაურებს და მათ, რომელნიც თქვენმა მარჯვენამ მოიპოვა. უეჭველად, ალლაჰს არ უყვარს, ვინც არიან ქედმაღლნი, მედიდურნი“. (სურა ნისა, აიათი 36)

„და მიეცი მისი კუთვნილი ნათესავს, ღატაკსა და მეზავრს! მაგრამ გადაჭარბებულად არ გაფლანგო!“ (სურა ისრა, აიათი 26)

უკეთილშობილესი შუამავალი ერთ-ერთ ჰადისში ასე ბრძანებს:

ერთ-ერთმა თანამიმდევარმა წმინდა შუამავალს ჰკითხა: ო, ალლაჰის შუამავალო, ვის გავუკეთო სიკეთე? მან მიუგო: შენი ვალია კეთილად მოექცე, დედას, მამას, და-ძმას და მათ ნათესავებს. (ბუჰარი, ედებ-25)

სხვა ჰადისში ნათქვამია: „მას, ვისაც უზენაესი ალლაჰისა და განკითხვის დღის სწამს, სტუმარს გაუმასპინძლდეს. მას, ვისაც უზენაესი ალლაჰისა და განკითხვის დღის სწამს, ნათესავებს კეთილად მოექცეს. მას, ვისაც უზენაესი ალლაჰისა და განკითხვის დღის სწამს, ან სიკეთე ილაპარაკოს ან გაჩუმდეს. (ბუჰარი, ედებ, 85; მუსლიმ, იმან 74/75)■

დეტალური დიეტა

დიეტა არის საკვების სპეციალურად შერჩეული რაოდენობა, სპეციფიური ქიმიური შემადგენლობით, კალორიების რაოდენობით და კულინარიული მომზადების წესით. თუმცა ადამიანების გარკვეული ნაწილი ფიქრობს, რომ დიეტა არის შეგნებული შეზღუდვების სისტემა. სინამდვილეში დიეტა ჯანსაღ, რეგულარულ კვებასა და ზედმეტი წონისგან თავის დაღწევას ნიშნავს. იმისათვის, რომ იდეალური დიეტა დავიცვათ, საჭიროა, საკვები საკმარისი და ზომიერი რაოდენობით მივიღოთ. ერთი, რომელიმე საკვების გადაჭარბებულად მიღება, ხოლო მეორეზე უარის თქმა შეცდომაა. თვის განმავლობაში წონაში დაკლება 1-2 კგ არ უნდა აღემატებოდეს. ასევე სხეულის წონა იდეალურამდე უნდა დავიდეს.

დიეტის შემდეგ სხეულის წონაში მომატება აღარ უნდა დავუშვათ. დიეტის ერთი, რომელიმე სახეობის გამოყენება მილიონობით ადამიანის მიერ შეუძლებელია, ის გარკვეული ინდივიდისთვის უნდა იყოს განკუთვნილი. მაშინ, როდესაც დიეტის მენიუს ადგენთ, ყურადღება უნდა მიექცეს, პიროვნების ასაკს, სქესს, სიმაღლეს, წონას, სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობას და იმასაც, თუ რის ჭამას არის ის შეჩვეული. ასევე, პიროვნებამ უნდა მიმართოს ენდოკრინოლოგს და ჩაიტაროს სამედიცინო გამოკვლევები, რათა იცოდეს, აწუხებს რაიმე თუ არა. ამის შემდეგ უნდა მივიდეს დიეტოლოგთან და დიეტის პროგრამა დაანიშნოს.

ნამდვილი დიეტა შესაძლებელია მაშინ, როცა ადამიანის ცხოვრების სტილი ცვლილებას განიცდის. ხანმოკლე შიმშილობით

დაცული დიეტა პიროვნებას სარგებელს არ მოუტანს.

ხშირ შემთხვევებში ვხედავთ, რომ დიეტის დროს ადამიანი დღეში 6-7 ჯერ ჭამს. მაგრამ აღსანიშნავია ისიც, რომ მათთვის, რომლებიც სამსახურში დადიან, მსგავსი პროგრამით დიეტის დაცვა ძალიან რთული იქნება. მაშ, რა უნდა გააკეთოს მომუშავე პერსონალმა?

ისინი, თავდაპირველად ისეთ გარემოს უნდა განერიდონ, სადაც ალკოჰოლურ სასმელებს იღებენ და სიგარეტს ეწევიან. ასევე თავი შორს უნდა დაიჭირონ ისეთი სასმელებისგან, რომლებიც დიდი რაოდენობით კოფეინს შეიცავს. ამასთან ერთად, არ უნდა მიიღონ მზა ხილის წვენები და გაზიანი სასმელები. პარალელურად არ უნდა მიირთვან ტკბილეულობა, ფასტფუდის მსგავსი საჭმელები, ჩიპსი და შოკოლადი. ჩაი ძალიან მაგარი და ტკბილი არ უნდა იყოს. ბევრი წყალი უნდა დალიონ და ხშირად იარონ.

დღეს დაავადებების უმეტესი ნაწილი უკონტროლო ჭამა-სმით არის გამოწვეული. მაგალითად, სიმსუქნის, დიაბეტის, გულ-სისხლძარღვთა დაავადებების, მაღალი წნევის, ენდოკრინული დაავადებების, სექსუალური და ფსიქოლოგიური პრობლემების თავი და თავი უზომოდ ჭამაა.

მსოფლიოში, სადაც ჩვენ ვცხოვრობთ, უამრავი ადამიანი შიმშილით იხოცება. სანამ წონაში დაკლების პროგრამას მივმართავდეთ და ამისათვის ფულის ხარჯვას დავიწყებდეთ, კიდევ ერთხელ, დავფიქრდეთ დამზადებული საკვების ყაირათიანად გამოყენებაზე.

საბავშვო რუბრიკა

შედეგი

საბავშვო რუბრიკა მომზადდა ბალ „ჩიორას“ დახმარებით

38 - ანა, გამთიანით?

38 - საბავშვო ტყეები

39 - მადონის სიხარული

39 - იმედი 7 განსხვავება!

40 - ლუკა მადონის აღზრდის კერა

აბა, გამოიცანით?

ცხრილში მოცემულია, საქართველოში გავრცელებული 12 ხემცენარის სახელი. თქვენი ვალია იპოვოთ ისინი!

წ	ც	ბ	ნ	ლ	ლ	ს	ი	გ	ა	ბ
კ	ხ	ე	ა	ი	ე	ი	ა	ნ	ლ	ლ
ი	ე	ა	ძ	კ	კ	ა	ხ	ე	უ	უ
ა	მ	დ	ვ	მ	ა	ა	უ	ო	ბ	ლ
კ	ლ	რ	ი	ვ	ა	ნ	მ	ნ	ა	ს
ფ	ა	ი	ნ	მ	ო	ს	კ	ო	ლ	ი
ი	ა	ი	ფ	ე	ლ	ი	ტ	ი	ი	ე
ბ	ლ	რ	ვ	ე	რ	ხ	ვ	ი	ა	დ
ლ	ე	ა	კ	ა	კ	ა	ლ	ი	ი	ლ
ზ	მ	რ	პ	თ	ხ	ი	ლ	ი	ჩ	ი
მ	ხ	ნ	ს	ფ	ი	ჭ	ვ	ი	ა	წ
ა	თ	ც	ა	ც	ხ	ვ	ი	ს	ტ	ი

საბავშვო ცესცები

- ფეხმძიმობის რა პერიოდამდე შეიძლება, უმიზეზოდ ნაყოფის ხელოვნური შეწყვეტა?
 - სამ თვემდე
 - 40 დღემდე
 - 120 დღემდე
 - არცერთ პერიოდში
- ვინ არის ავტორი ნაწარმოებისა, „მე ვხედავ მზეს“?
 - ნოდარ დუმბაძე
 - ალექსანდრე ყაზბეგი
 - ოტია იოსელიანი
 - ილია ჭავჭავაძე
- რამდენი წლის იყო წმინდა მუჰამედ შუამავლი, როდესაც დედა გარდაეცვალა?
 - 8 წლის
 - 6 წლის
 - 12 წლის
 - 4 თვის
- ყურბან ბაირამი ყოველ წელიწადს რამდენი დღით იწევს უკან? ა. პირსავეს ღებინება
 - ათი დღით
 - სტაბილურია
 - თორმეტი დღით
 - ერთი თვით
- ღვთისმსახურების, რომელ კატეგორიას განეკუთვნება ყურბნის შეწირვა?
 - ნააფილე (ნებაყოფლებითი)
 - ფარდი (აუცილებელი)
 - სუნნეთი (მოსანონი)
 - ვაჯიბი (სავალდებულო)
- რომელ წლებში რედაქტორობდა გაზეთ „სამუს-ლიმანო საქართველოს“. ქართველი საზოგადო მოღვაწე მემედ აბაშიძე?
 - 1919—1921
 - 1925-1927
 - 1930-1934
 - 1920-1924

პასუხები იხილეთ მე-40-ე გვერდზე

ბაირამის სიხარული

ბაირამის მშვენიერი დილა იდგა. ხალხი დიდი სიხარულით მეჩეთში წასასვლელად ემზადებოდა. მეჩეთის შესასვლელთან ერთ კუთხეში თვალცრემლიანი პატარა გოგონა იჯდა. გოგონას ტანზე ძველი და დახეული ტანსაცმელი ეცვა. ამ დროს მას ერთმა პიროვნე-ბამ მხარზე ხელი დაადო და უთხრა:

ეს პიროვნება უკეთილშობილესი შუამვალი გახლდათ. „პატარა გოგონავ რატომ ტირიხარ? ეს ბაირამი ხომ შენისთანა პატარების სიხარულისთვის არსებობს?“

-ეს პირველი ბაირამია, რომელსაც ობლად შევხდები. მამაჩემი შუამავალთან ერთად ბრძოლის ველზე დაეცა, წარმოთქვა და აქვითინდა. მაშინ წმინდა შუამავალს გოგონა ძალიან შეეცოდა და ჰკითხა: „გინდა, რომ ჩემი გოგო გახდე?“

-გოგონამ ახედა შუამავალს და გახარებულმა „დიახ„ მიუგო.

შუამავალმა გოგონა თავისთან სახლში წაიყვანა, ახალი ტანსაცმელი უყიდა, ოჯახის წევრებმა გოგონას ლამაზად ჩააცვეს. წმინდა შუამავალმა მასაც ისე მისცა ფული, როგორც საკუთარ გოგონებს. ამის შემდეგ გოგონამ გარეთ გავიდა და ეზოში ბავშვებთან ერთად მხიარულად თამაში დაიწყო. ის უკვე ძალიან ბენიერი ბავშვი იყო.

იკოვით სურათებს შორის 7 განსხვავება

ოჯახი, ბავშვის აღზრდის კეტაა

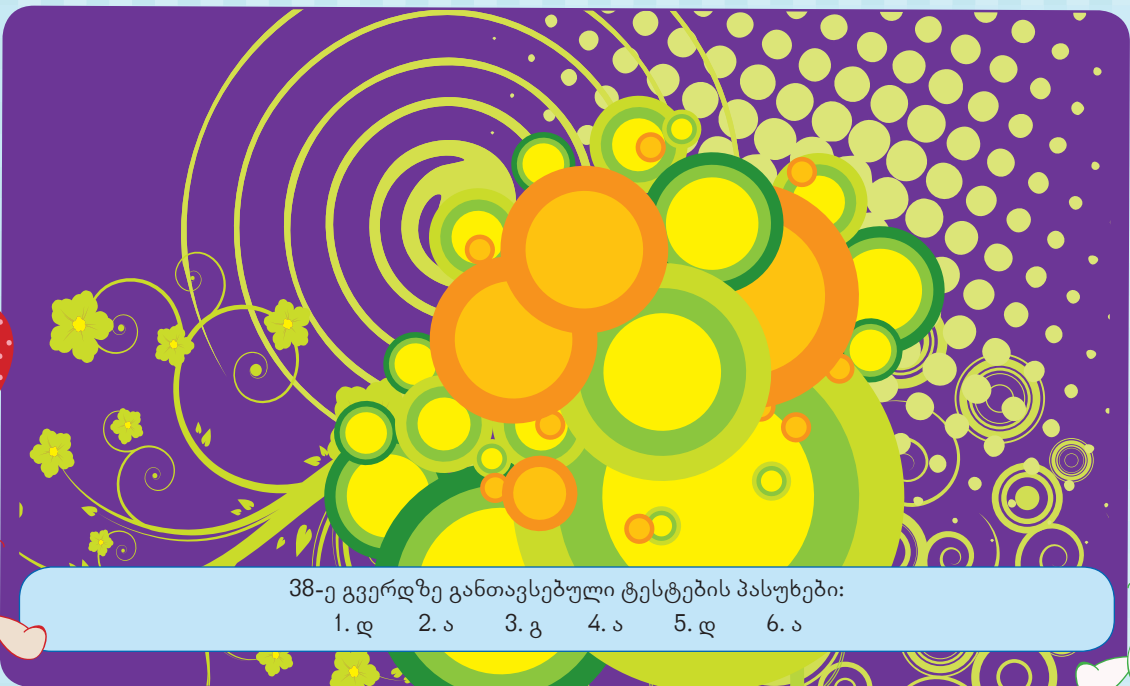
სამყაროში მოვლენილი ბავშვი თანდათან იძენს ისეთ განსაზღვრულ შესაძლებლობებს, როგორებიცაა გაგების, საუბრის, ყველაზე განსხვავებული რეაქციების გამოვლენის უნარები. ადამიანი პიროვნებად ყალიბდება არსებული და ახლად შეძენილი თვისებების წყალობით. თანდათანობით, ნაბიჯ-ნაბიჯ ის სწავლობს იმ გარემოს ფასეულობებს, სადაც იმყოფება, სწავლობს დასკვნების გაკეთებას და აწყობს საკუთარ აზრებს. ის იწყებს სხვადასხვა თვალსაზრისისა და იდეოლოგიის შესწავლას, ანალიზსა და განზოგადებას. მის მიერ გამოცდილებისა და ცოდნის დაგროვების შესაბამისად, ყალიბდება დამოუკიდებელი გადაწყვეტილების მისაღებად საჭირო მისი უნარიც. ჩვილი ასაკიდან შეძენილი და დროთა განმავლობაში განვითარებული ადამიანის შესაძლებლობები დიდ ზეგავლენას ახდენს მის შემდგომ, პირად და პროფესიულ ცხოვრებაზე.

ადამიანის პიროვნებად ჩამოყალიბებასა და დამოუკიდებელი ცხოვრების დასაწყებად მის მზადყოფნაზე ყველაზე დიდ ზეგავლენას ახდენს ის ოჯახი, რომელშიც ის იზრდება.

არ ღირს იმის დავიწყება, რომ ბავშვის აღზრდაში ძალიან მნიშვნელოვანია მშობლების მხრიდან მოთხოვნათა ერთიანობა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ეს შესაძლოა, ბავშვის ხასიათზე უარყოფითად აისახოს. ამიტომ თუ მშობლებს უნდათ რომ შვილი განზრახვით, მშვიდ და ჰარმონიულად განვითარებულად დაინახონ, ისინი ვალდებული არიან თავიანთი ოჯახური ცხოვრების მიმართ ყურადღებიანნი იყვნენ და ერთმანეთთან ურთიერთობას დიდი დრო დაუთმონ.

რადგანაც ბავშვს მიბაძვის უდიდესი უნარი აქვს, სპეციალისტები ამბობენ, რომ მისი აღზრდა მისი პირველი ამოსუნთქვიდან უნდა დაიწყოს.

ოჯახური გარემოცვა წარმოადგენს იმ ნიაღს, რომელშიც საფუძველი ეყრება ადამიანური ურთიერთობების პირველად გამოცდილებას. თუ ოჯახში ჰარმონიული ურთიერთობებია, მაშინ ეს ოჯახური კერა ბედნიერია. ბავშვებს ამ ოჯახიდან, როგორც წესი, ნაკლები პრობლემები აქვთ, ხოლო მათი მოსწრებულობის პროცენტი მაღალია. ■

38-ე გვერდზე განთავსებული ტესტების პასუხები:

1. დ 2. ა 3. გ 4. ა 5. დ 6. ა

